

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Π Λ Α Ι Ϊ Α Α Ν Α Λ Υ Ξ Η Σ Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Κ Ω Ν Χ Α Ρ Α Κ Τ Η Ρ Ι Σ Τ Ι Κ Ω Ν Τ Η Σ Α Λ Λ Α Γ Η Σ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ - ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Η ΕΧΕΣΗ ΚΟΜΜΑΤΟΣ - ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' Η ΕΧΕΣΗ ΚΟΜΜΑΤΟΣ - ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΜΕ ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

~~ΚΕΦΑΛΑΙΟ~~

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ' 74 - 81 . ΟΙ ΑΦΕΤΗΡΕΣ ΤΩΝ
ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄. ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ. ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

1. Η χρονική απόσταση που μας χωρίζει από την ιστορική νίκη του λαού στις 18 Οκτώβρη του 1981, μας προσφέρει σήμερα τη δυνατότητα να προχωρήσουμε σε μια ολοκληρωμένη και ρεαλιστική αποτίμηση της πορείας μας, έχοντας σαν δεδομένα το σημαντικό δημιουργικό μας έργο, και τη διαμορφούμενη νέα κοινωνική και εθνική πραγματικότητα.

Με την πρωτόγνωρη εμπειρία για τον τόπο μας, της διακυβέρνησης της χώρας από ένα σοσιαλιστικό κίνημα, μπορούμε σήμερα να προσδιορίσουμε και να αναλύσουμε κριτικά το στίγμα της αλλαγής, και ταυτόχρονα να δώσουμε τις απαντήσεις και να χαράξουμε τις προοπτικές που θα ξεπεράσουν τα εμπόδια, -υποκειμενικά και αντικειμενικά- που ορθώνονται στην πορεία της αλλαγής, και θα επαναβεβαιώσουν τα οράματά μας μέσα από την καθημερινή μας δράση.

Με συναίσθηση του εθνικού μας χρέους, των μεγάλων ιστορικών μας ευθυνών που μας εναποθέτει η εμπιστοσύνη και η συμπαράσταση του λαού μας, καλούμαστε να αναθερμάνουμε την ελπίδα, να δυναμώσουμε την πίστη, να διευρύνουμε τις δυνατότητες μιας κοινωνίας και ενός έθνους που αγωνίζεται σήμερα, μέσα από πολλές και σημαντικές δυσκολίες, να αναστρέψει μια πορεία φθοράς, εξάρτησης, υπανάπτυξης και αλλοτρίωσης και να θεμελιώσει ένα νέο δρόμο εθνικής περηφάνιας, ανεξαρτησίας, δικαιοσύνης, κοινωνικής προκοπής. Το δρόμο της Αλλαγής.

Με τη σιγουριά και την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις μας και στις δυνατότητες, που μας την προσφέρει το έργο της αλλαγής και η συμπαράσταση του λαού μας, μπορούμε να προχωρήσουμε σήμερα κριτικά και αυτοκριτικά στην ανάλυση της πορείας μας. Γιατί το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν είναι ένας απολιθωμένος μηχανισμός που κινείται αυτόνομα από την κοινωνία, τις επιθυμίες και τα μηνήματά της.

Αντίθετα η διαλεκτική μας σχέση, η τροφοδότησή μας με τον κοινωνικό ριζοσπαστισμό, η συνεχής μας επικοινωνία με τις κοινωνικές εξελίξεις και διεργασίες, αποτελεί τη δύναμη και τη δυναμική μας.

Γι' αυτό και ένα παρόμοιο δύσκολο εγχείρημα, σαν αυτό που επιχειρεί η έκτακτη σύνοδος της Κ.Ε. δεν εξαντλείται σε μια απλή εσωστρεφή διαδικασία. Αντίθετα αποτελεί απάντηση προς τον προβληματισμό, τις επιθυμίες αλλά και τις ανησυχίες των κοινωνικών δυνάμεων της αλλαγής, γίνεται μήνυμα και δέσμευση ότι το ΠΑ.ΣΟ.Κ. διατηρεί ολοζώντανη τη σχέση του με τις δυνάμεις αυτές, που αγωνίζονται μαζί του για την ανεξαρτησία και την κοινωνική αλλαγή.

μια οικονομία όπου κυριαρχεί ο παρασιτισμός και η διαμεσολάβηση, μια κοινωνία με κληρονομημένες συμπεριφορές και πρότυπα. Με την παραδοχή λοιπόν ότι η σχέση του Κόμματος και της κοινωνίας, δεν είναι σχέση μονοσήμαντη, αλλά αμφίδρομη, απαιτείται κοινή προσπάθεια, κοινές στρατηγικές, για να πραγματοποιηθούν οι κοινοί στόχοι.

Γι' αυτό το λόγο η ανάλυσή μας δεν μπορεί να περιορισθεί ούτε στην κριτική των πράξεων των φορέων-προσώπων ούτε στην επισήμανση και διαπίστωση των αντικειμενικών στοιχείων που αντιτίθενται και αποδυναμώνουν την πορεία της αλλαγής. Πρέπει να προχωρήσουμε αντίθετα σε μια κριτική ανάλυση που θα αναφέρεται στη συνολική κίνηση της κοινωνίας προς τα εμπρός, όχι μόνο στα επί μέρους επίπεδα, αλλά και στους προσδιορισμούς που συνδέουν π.χ. την εθνική ανεξαρτησία, με την οικονομική πορεία, την θεσμική πολιτική με την κοινωνία και την παραγωγική της βάση. Μόνο μ' αυτό τον τρόπο μπορούμε να προσεγγίσουμε τον πυρήνα της αλήθειας, και να δώσουμε στη συνέχεια δημιουργικές προτάσεις για την πορεία της αλλαγής, που αφορούν τη φυσιολογία, την κοινωνική πρακτική και δράση, την αναπτυξιακή στρατηγική, την πολυσήμαντη σχέση Κόμματος-Κράτους-Κοινωνίας-Κυβέρνησης.

Τα χαρακτηριστικά της πορείας της Αλλαγής

Η πορεία της Αλλαγής είναι μια πορεία εθνικής αφύπνισης και ανάταξης.

Η ήττα της Δεξιάς και η συντριπτική νίκη των λαϊκών δυνάμεων τον Οκτώβρη του '81 υπερβαίνει τα στενά πλαίσια μιας εκλογικής αναμέτρησης και παίρνει διαστάσεις και περιεχόμενο πολύ πιο πέρα από το δικό μας ιστορικό ορίζοντα.

Γιατί η νίκη αυτή εκφράζει, μέσα στους συγκεκριμένους περιορισμούς και τα όρια της σημερινής πραγματικότητας, τη θέληση και τη δύναμη αλλά και τη δυνατότητα μιας κοινωνίας κι ενός έθνους, που ζητά να αναστρέψει μια πορεία φθοράς, εξάρτησης, υποβάθμισης και αλλοτρίωσης και να χαράξει ένα δικό της δρόμο για την Ανεξαρτησία, την Αυτοδύναμη Ανάπτυξη, τη Δημοκρατία και το Σοσιαλισμό.

Η αυτοδύναμη Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που προσδιορίζεται και ενσαρκώνεται στο σύνθημα "Λαός-ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην Εξουσία" πιστοποιεί ιστορικά τη δυνατότητα της εναλλακτικής στρατηγικής.

Μιας στρατηγικής που ιδεολογικά, ταξικά, πολιτικά, ηθικά, πολιτιστικά απαιτεί ένα νέο τύπο κοινωνικής οργάνωσης-με αποκέντρωση, κοινωνικοποίηση, αυτοδιαχείριση - μια αναβάθμιση της πολιτικής και

Απαιτεί πάνω απ' όλα η φυσιογνωμία της αλλαγής να ξεπηδά και να κυριαρχεί μέσα από τις επιλογές και τις κινήσεις μας, να εμπνέει τη κοινωνία μας, να γίνεται στοιχείο αναβάπτισης και εμπλουτισμού των οραμάτων μας, καθημερινός τρόπος ζωής και δράσης που θα διαμορφώνει νέες αξίες και νέες συμπεριφορές.

1. Διαμορφώσαμε και κατοχυρώνουμε καθημερινά μια ανεξάρτητη και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική που εδραιώνει την εθνική μας ανεξαρτησία, προωθεί την ειρήνη-μέσα από πρωτοβουλίες διεθνούς εμβέλειας-διαμορφώνει μια μακροπρόθεσμη προοπτική ισότιμη συνεργασίας με έθνη και λαούς, χαράζει μια ασφαλή και αποτελεσματική προοπτική εθνικού αυτοπροσδιορισμού.

Όμως η ολοκλήρωση της εθνικής ανεξαρτησίας, η κατοχύρωση της εδαφικής ακεραιότητας, η αμυντική θωράκιση της χώρας απέναντι στην υπαρκτή Τουρκική απειλή, απαιτούν εθνικές, κοινωνικές και οικονομικές μάχες, προϋποθέτουν μια ομαλή οικονομική πορεία χωρίς κραδασμούς, απαιτούν κοινωνική συσπείρωση και συνοχή, και επιβάλλουν τη δημιουργία ενός πατριωτικού μετώπου που θα συλλάβει τις αναγκαίες εθνικές προτεραιότητες (οικονομικές, αναπτυξιακές, κοινωνικές) και θα στηρίξει με την παλλαϊκή και πανεθνική του συγκρότηση τις κρίσιμες μάχες για την αποτίναξη των δομών της εξάρτησης.

2. Προχωρήσαμε στην εδραίωση και διεύρυνση της δημοκρατίας σε κάθε έκφραση της πολιτικής και κοινωνικής μας ζωής. Ο πλουραλισμός, η ελευθερία της έκφρασης, ο διάλογος γίνονται συστατικά στοιχεία της πορείας της αλλαγής και της κοινωνίας που οραματιζόμαστε.

Οι νέοι θεσμοί αποτελούν τα πεδία μάχης των δυνάμεων της αλλαγής με τις δυνάμεις της συντήρησης και της αντίδρασης. Δημιουργούνται νέοι θετικοί συσχετισμοί για το λαϊκό κίνημα, γκρεμίζονται οι φραγμοί του παρελθόντος, αντιμετωπίζονται τα καθημερινά προβλήματα, διαμορφώνεται σταδιακά μια νέα κοινωνική και αναπτυξιακή στρατηγική.

Όμως παρά το ότι οι θεσμικές αλλαγές έδωσαν το "δείγμα γραφής" εν τούτοις δεν συνοδεύθηκαν από την αντίστοιχη ιδεολογική κυριαρχία, κάποιες φορές δεν στηρίχθηκαν από την απαραίτητη υποδομή, και έδωσαν έτσι την εντύπωση ότι καθιερώνονται με μια απλή διοικητική-νομική πράξη.

Γι' αυτό και σήμερα παρουσιάζεται η τάση της αντιπροσώπευσης και όχι της πρωτογενούς συμμετοχής, υπάρχει επί μέρους μια πορεία καθήλωσης και όχι συνέγερσης του λαϊκού συχετισμού.

3. Κλονίσθηκε, όπου δεν γκρεμίστηκε, το ιδεολογικο-πολιτικό οπλοστάσιο της Δεξιάς, και οι σχηματοποιημένες πολώσεις που καλλιεργούνταν με

μέσα από την διαλεκτική αλληλεπίδραση των νέων σχέσεων παραγωγής με τις παραγωγικές δυνάμεις, και η οποία θα έχει ως συστατικό-πρωταγωνιστικό στοιχείο την κοινωνική δυναμική, την ενεργητική παρουσία και συγκροτημένη λειτουργία των κοινωνικών δυνάμεων στους κόμβους, στα σημεία-κλειδιά της παραγωγικής διαδικασίας.

β) Κρίση μπορεί να δημιουργηθεί ακόμα από την στρεβλή αντιστοίχιση κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων.

Ομως σήμερα υπάρχει πολιτική σταθερότητα που διαμορφώνεται σε νέες βάσεις, που εκφράσθηκε, επιβεβαιώθηκε και επικυρώθηκε μέσα από ανεπάλληλες - και ποιοτικά διαφοροποιούμενες - καταγραφές, που εδραιώθηκε με την οριστική κατάργηση του κλειστού κυκλώματος εξουσίας της άρχουσας τάξης.

Ασφαλώς όμως δεν υπάρχει σαφής πολιτική αντιστοίχιση των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, όταν οι πολιτικές εκφράσεις των συμφερόντων της άρχουσας τάξης διατηρούν εγκλωβισμένα ευρέα στρώματα των δυνάμεων της κοινωνικής αλλαγής. Το αιτούμενο είναι ο πολιτικό-ιδεολογικός απεγκλωβισμός τους πάνω στα δημοκρατικά, κοινωνικά και εθνικά κριτήρια της νέας πορείας.

γ) Κρίση αξιών και βασικού εθνικού προσανατολισμού.

Είναι γεγονός ότι σήμερα ο νέος εθνικός και κοινωνικός προσανατολισμός έχει καταγραφεί στη συνείδηση ευρύτατων λαϊκών στρωμάτων ως η μοναδική εθνική ελπίδα και δυνατότητα για μία ιστορική διέξοδο και βιώσιμη προοπτική. Όμως :

* Τα ιδεολογικά, πολιτικά και θεσμικά αιτήματα της αλλαγής βρίσκονται ακόμα σε αναντιστοιχία με μία ριζική αναδιοργάνωση του πυρήνα των παραγωγικών και κοινωνικών διεργασιών.

Το οικοδόμημα της σοσιαλιστικής επαγγελίας βρίσκεται ακόμα "μετέωρο", σε σχέση με μια υπαρκτή υλική βάση, που πρέπει να το στηρίζει να το ενδυναμώνει, να το αναπαράγει και να το εμπλουτίζει μέσα από μία συνεχή διαλεκτική κίνηση.

* Αντίθετα στη βάση της κοινωνικής ζωής, εξακολουθούν να παράγονται οι σχέσεις εκμετάλλευσης και αλλοτρίωσης που με τη σειρά τους αναπαράγουν τις αξίες της καπιταλιστικής οργάνωσης, τον ατομικισμό, τον συντεχνιασμό, τον τεχνοκρατισμό, τον οικονομισμό ως βασική παράμετρο της ανθρώπινης δραστηριότητας, τον καταναλωτισμό ως πρωταρχικό στοιχείο κοινωνικής αναγνώρισης και ανθρώπινης ικανοποίησης.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Η πορεία του ΠΑ.ΣΟ.Κ., της κοινωνικής αλλαγής όλα αυτά τα χρόνια, διαμορφώνει και ανασυνθέτει όλο το πολιτικό σκηνικό.

Η αντιπαράθεση και σύγκρουση των δύο ασυμβίβαστων στρατηγικών στη χώρα, παίρνει σταδιακά πιο καθαρό χαρακτήρα, καθώς οι νέες παραγωγικές και κοινωνικές δομές προωθούν την κατάρρευση των παραδοσιακών στοιχείων και επιτρέπουν να διαγράφεται σταδιακά όλο και πιο καθαρά η αντιστοίχιση των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Η υλοποίηση της εθνικής πρότασης τους ΠΑ.ΣΟ.Κ. με όλες τις δυσκολίες, τα λάθη ακόμα και κάποιες επί μέρους, υπαναχωρήσεις, έχει επιβάλει την επανατοποθέτηση και τον επαναπροσανατολισμό των πολιτικών φορέων τόσο στην μακροπρόθεσμη στρατηγική τους όσο και στην πολιτικο-ιδεολογική τους φυσιογνωμία και συγκρότηση.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση των στρατηγικών και τακτικών όρων των κομμάτων της αντιπολίτευσης είναι απαραίτητο να προχωρήσουμε σε κάποιες γενικότερες επισημάνσεις.

- Η σταθερή παρουσία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στο επίπεδο της πολιτικής ζωής και της κυβερνητικής εξουσίας, η κυριαρχία της εθνικής πρότασης που υλοποιεί δεν επιτρέπουν την προβολή-μιας αξιόπιστης εναλλακτικής πρότασης εξουσίας.

Η πολεμική λοιπόν κατά του ΠΑ.ΣΟ.Κ. επικεντρώνεται σε δύο κύριους και αλληλοσυνδεόμενους- πόλους φθοράς του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

* Στην άρση της αυτοδυναμίας του ΠΑ.ΣΟ.Κ., και στη συγκρότηση "συμμαχικών" κυβερνήσεων, συγγενών πολιτικών αποκλίσεων, για την διασφάλιση ενός ευρύτερου CONSENSUS των κοινωνικών δυνάμεων της χώρας για την έξοδο από την κρίση.

* Στην αποχώρηση του Α. Παπανδρέου από την ενεργό πολιτική παρουσία, γεγονός που θα διευκολύνει αντικειμενικά την προώθηση της πρώτης στρατηγικής.

Είναι γεγονός ότι οι συγκλίνουσες αυτές στρατηγικές προωθούνται από πολλές κατευθύνσεις, και εκφράζουν πολλά συμφέροντα, οικονομικά, πολιτικά, εξαρτησιακά, που μπορεί να είναι μη συμβατά, όμως προσανατολίζονται σ' ένα κοινό στόχο: Την άρση της αυτοδυναμίας του ΠΑ.ΣΟ.Κ., την αποδυνάμωση της πολιτικής εξουσίας και παρουσίας του Α.Π. στο προσκήνιο των εξελίξεων, ως εκφραστή του κοινωνικού, πολιτικού, ιδεολογικού, εθνικού λόγου της Αλλαγής.

υποχρεωμένη να λάβει υπόψη της τους συσχετισμούς, τα δεδομένα της παραγωγικής και κοινωνικής πολιτικής, τους νέους θεσμούς, να διαμορφώσει μια συνολική πολιτική για την ενσωμάτωση, την αποδυνάμωση ή και τη ρήξη με τους θεσμούς αυτούς.

* Γι' αυτό σήμερα υπάρχει στη Ν.Δ. ένα μεταβατικό στάδιο, μια ρευστότητα. Υπάρχουν μορφοποιημένες εσωτερικές αντιθέσεις που έχουν οργανική μορφή και εκφράζονται από συγκεκριμένα πρόσωπα. Όμως υπάρχει στάση αναμονής, επιφύλαξης, που συναρτάται με την απουσία μιας συγκεκριμένης προοπτικής αφού η εναλλακτική στρατηγική που υλοποιείται από τη Δεξιά εκφράζεται αρνητικά δηλ. με αντι-πασοκική συσπείρωση, μετωπική αναμέτρηση

* Ο Κ. Μητσοτάκης αποκαλύπτεται και σε εκείνους που τον προώθησαν ανίκανος για να αποτελέσει αντίπαλο δέος για τον Α. Παπανδρέου. Προσπάθησε να ενοποιήσει μέσα από την πιο χυδαία πολιτική τακτική την απόπειρα κατάληψης-επανόδου, της Δεξιάς στην Κρατική εξουσία. Αυτό ήταν το μοναδικό σημείο συνοχής της παράταξης γύρω από το πρόσωπο του Μητσοτάκη.

* Όμως η βάση της Ν. Δημοκρατίας είναι συσπειρωμένη. Παρά τη φθορά και αναξιοπιστία της ηγεσίας η βάση ενοποιείται σε αντι-πασοκική στάση. Επιπλέον διαμορφώνεται σταδιακά ένας κομματικός μηχανισμός με κάποιο λόγο στις κομματικές εξελίξεις, που ελέγχεται από τον Μητσοτάκη (αυτή ήταν και η επιτυχία του στο Συνέδριο) και θα χρησιμοποιηθεί σαν μηχανισμός κρούσης και ρήξης με το ΠΑ.ΣΟ.Κ. τόσο στους νέους θεσμούς όσο και στις εκλογικές αναμετρήσεις στο μαζικό κίνημα.

ΚΚΕ

Διανύει την πιο κρίσιμη καμπή της πολιτικής του πορείας από το 1974. Η εθελότυφλη στάση του για την πορεία της Αλλαγής δεν έχει άλλα περιθώρια παράτασης. Το δίλλημα ρήξη ή συμπόρευση με την Αλλαγή παρουσιάζεται σήμερα περισσότερο επίκαιρο και κρίσιμο από κάθε άλλη περίοδο, μετά το '81.

* Διαμορφώνεται σταδιακά μια διττή γραμμή και πρακτική όσο αφορά τη στάση του ΚΚΕ απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, αλλά και στη γενικότερη πορεία της χώρας, (που διαπερνά το ΚΚΕ μέχρι τις παρυφές της ηγεσίας)

ΚΚΕεσ.

Το ΚΚΕεσ διανύει περίοδο επικίνδυνης κρίσης, που μπορεί να το οδηγήσει ακόμα και σε επίμερους διάσπαση και ανοιχτή κρίση.

* Το αδιέξοδο της κομματικής υπόστασης το οδηγεί κατά καιρούς σε συμμαχίες, σχήματα, τίτλους κ.λ.π. σε μια απόπειρα πρόσβασης του σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.

Όμως πάντα απουσιάζει μια ολοκληρωμένη πρόταση, απουσιάζουν τα πολιτικά και κοινωνικά περιεχόμενα.

* Έτσι και σήμερα η απόρριψη των παραδοσιακών συμβόλων, η αποσιώπηση της Ευρωκομμουνιστικής πλατφόρμας γίνεται σήμερα μια απόπειρα χωρίς προοπτικές. Θέλει να εκφράσει σε ένα σαφέστερο εκσυγχρονιστικό πλαίσιο - στα όρια του συστήματος - τα στρώματα των διανοούμενων, επιστημόνων, μεσαίων στρωμάτων που εκφράζονται πολιτικά από το ΚΚΕεσ.

* Η απόπειρα του ΚΚεσ για πρόσκληση δυσारेστημένων από το ΠΑΣΟΚ, η ασάφεια της σχέσης του με το ΚΚΕ, η ανάγκη οριοθέτησής του στον Κομματικό χώρο για αναγνώριση της πιθανής νέας του φυσιογνωμίας δημιουργούν ένα πλήθος αντιφάσεων, που θα συσσωρευτούν στο ίδιο το Κόμμα ως σύγχυση πολιτικής γραμμής. Ταυτόχρονα η τυχόν απόπειρα του να διαρρήξει την εκλογική του συμμαχία με το ΠΑΣΟΚ στους Δήμους θα το στερήσει και από τους τελευταίους θύλακες συμμετοχής τους στο μαζικό κίνημα, και τελικά είτε στην οριστική του περιθωριοποίηση, είτε στην πρόσδεση ενός τμήματός του, στο ΚΚΕ ως επίσημο μετωπικό σχήμα.

ΔΗΑΝΑ

Η διαφοροποίηση από τα πρότυπα και τις πρακτικές που εκφράζει σήμερα η ηγεσία της Ν.Δ. αποτελεί ασφαλώς ένα θετικό στοιχείο για το χώρο αυτό, υπάρχει όμως αδυναμία να προβληθεί ένα σαφές ιδεολογικό-πολιτικό πλαίσιο, και σηματοδοτείται από τον Κ. Στεφανόπουλο ένα στίγμα διαλλακτικής και "πολιτικής ηθικής" για το νέο κόμμα.

* Η ανάγκη αντιπαράθεσης με τη Ν. Δημοκρατία θα οδηγήσει τη ΔΗΑΝΑ, για λόγους πολιτικής επιβίωσης σε αυτόνομες επιλογές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Από τον Οκτώβρη του '81 μέχρι το Μάρτη του '82 (9η Σύνοδος ΚΕ) έγιναν κρίσιμες επιλογές για την μετέπειτα πορεία, που σημάδεψαν την άσκηση της πολιτικής εξουσίας. Για να προχωρήσει η κοινωνική αλλαγή, είναι γνωστό ότι απαιτούνται τρεις βασικές προϋποθέσεις:

- * Πολιτικό πρόγραμμα για την Κυβέρνηση οργανικά ενταγμένο σ' ένα σχέδιο μετάβασης που διαρκώς εμπλουτίζεται με νέες επεξεργασίες.
- * Κίνηση των κοινωνικών δυνάμεων για τη δημιουργία διευρυνόμενου λαϊκού συσχετισμού που προτείνει, επιβάλλει, κατοχυρώνει και αναπτύσσει νέες κοινωνικές και παραγωγικές σχέσεις, νέες παραγωγικές δυνάμεις.
- * Κοινωνικά υποκείμενα-μαζικά κινήματα και πολιτικό υποκείμενο-κόμμα με καταλυτική παρουσία μέσα σ' αυτή την κίνηση.

Σε αυτές τις προϋποθέσεις απαντούσαν οι κρίσιμες επιλογές που αναφέραμε, και που οι πιο σημαντικές υπήρξαν οι ακόλουθες:

1. Η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι Κυβέρνηση-όλων των Ελλήνων και αυτό προσδιορίζει τη σχέση του ΠΑΣΟΚ με την κοινωνία και τις δυνάμεις της ΕΛΕ και επισημαίνει σαφή πολιτική πρακτική.
2. Η σχέση του ΠΑΣΟΚ, ως πολιτικής εξουσίας, με το μαζικό κίνημα είναι σχέση "συμπαράταξης και οργανωτικής αυτονομίας" που συνεπάγεται ότι:
 - * υπάρχει ενιαία ιστορική αποστολή, κοινές εθνικές και ταξικές συντεταγμένες.
 - * Το συνδικαλιστικό κίνημα είναι πολιτικοποιημένο-ταξικό-ενωτικό-ακηδ-μόνευτο από κόμματα, κυβέρνηση και κράτος.
 - * Λέμε: ☐ ΟΧΙ στον κατακερματισμό του μαζικού κινήματος
☐ ΟΧΙ στη μετατροπή του σε αντίπαλο πόλο στο ευρύτερο μέτωπο και τις ανάγκες της Αλλαγής.

Τι έγινε στην πράξη αυτή την κρίσιμη περίοδο στην εφαρμογή αυτών των επιλογών; Πως διαμορφώθηκε η κρίσιμη σχέση Κόμματος-Κυβέρνησης-Μαζικού κινήματος;

α) Κόμμα και Κράτος Πως διαμορφώθηκε, που βρίσκεται σήμερα αυτή η σχέση. οι επιπτώσεις

* Η διαμορφωμένη, ιστορικά και κοινωνικά, πορεία στη χώρα μας, όπως και στις εισηγήσεις για το ΣΥνέδριο περιγράφεται, έχει οικοδομήσει ένα πανίσχυρο κρατικό οικοδόμημα με εμφανείς προεκτάσεις σε μια πληθώρα οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών-ιδεολογικών παρεμβάσεων και δραστηριοτήτων.

Η κοινωνία μας ήταν κατ' εξοχήν και παραμένει ακόμα και σήμερα προσδεδεμένη και εξαρτημένη από το Κρατικό οικοδόμημα. Βρίσκεται ως ένα βαθμό μετέωρη- στο βαθμό που δεν συγκροτούνται δομές υποστήριξης της κοινωνικής δυναμικής και δράσης μέσα στον πυρήνα της υλικής - παραγωγικής ζωής, και της πρωτογενούς λαϊκής οργάνωσης και συμμετοχής.

Ο Κρατισμός στη χώρα μας δεν κυριαρχεί μόνο στο επίπεδο της καθημερινής πρακτικής. Ισχύει κατ' εξοχήν στο επίπεδο της ιδεολογίας, όπου το κράτος απαγορεύει ως προστάτης-κυρίαρχος μιας κοινωνίας, που για την όποια δραστηριότητά της απευθύνεται και διεκδικεί απ' ευθείας από το Κράτος.

Το ΠΑΣΟΚ το 1981 βρέθηκε στην ανάγκη να προασπίσει την αυτονομία του και την ιδεολογική-πολιτική του φυσιογνωμία και συγκρότηση από δύο υπαρκτούς και ισχυρούς κινδύνους, που ήδη έχει επισημάνει και διατυπώσει η 9η σύνοδος της ΚΕ.

- Από μια πανίσχυρη Κυβερνητική/Κρατική εξουσία δομημένη σε παγιωμένους μηχανισμούς, τόσο ως προς την οργανωτική τους διάταξη όσο και ως προς την κατοχύρωση του ιδεολογικού τους ρόλου. Μηχανισμούς, τόσο ως προς την οργανωτική τους διάταξη όσο και ως προς την κατοχύρωση του ιδεολογικού τους ρόλου. Μηχανισμούς που ως ένα βαθμό διατηρούν ακόμα την αυτόνομη λειτουργία τους, στο πεδίο της καθημερινής πράξης, αλλοιώνοντας τη φυσιογνωμία της Αλλαγής.

* Στο Κίνημα, από την προηγούμενη περίοδο, δεν είχαν ολοκληρωθεί οι προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική εσωκομματική λειτουργία που θα οδηγούσε στην εμπέδωση και κατοχύρωση μιας συλλογικής πολιτικής πράξης που ν' ανταποκρίνεται στις νέες σύνθετες ανάγκες της πορείας μετάβασης. Μια συλλογική πράξη που θα προχωρούσε πιο πέρα τη θεωρητική και πολιτική επεξεργασία, θα τροφοδοτούσε την κοινωνική δυναμική και θα προσανατόλιζε σε νέα γραμμή το μαζικό λαϊκό κίνημα. Με το καλύτερο στελεχιακό δυναμικό του ΠΑ.ΣΟ.Κ. σε κυβερνητικές και κρατικές θέσεις και με τα πρώτα αποφασιστικά βήματα για το στέριωμα της νέας πορείας, η Οργάνωση πέρασε σε δεύτερη μοίρα, με κίνδυνο να μετατραπεί σε ουραγό της κυβερνητικής εξουσίας. Καθώς το κενό που άφησε η προηγούμενη περίοδος στη σύνθεση των αντιθέσεων και στη διαμόρφωση του Ενιαίου Καθοδηγητικού Κέντρου παρέμενε, μαζί με το στελεχιακό δυναμικό μεταφέρθηκε στην Κυβέρνηση και το Κράτος και το πεδίο που παίρνονται οι αποφάσεις στρατηγικής εμβέλειας και σημασίας.

α) Με αυτά τα δεδομένα η Κυβερνητική εξουσία, στηριγμένη στο πρόγραμμα της αλλαγής αποφασίζει και εφαρμόζει.

Όμως αρκετές φορές υπάρχουν μέτρα αποσπασματικά, χωρίς συντονισμό και προετοιμασία, χωρίς την απαραίτητη υποδομή, την ιδεολογική κατοχύρωση και ακτινοβολία, χωρίς την ίδια την κοινωνική δυναμική. Ταυτόχρονα τα πρόσωπα φορείς των πολιτικών, ερμηνεύουν κατά τη δική τους αντίληψη τις τακτικές κινήσεις της αλλαγής, και σε κάποιες φορές αναπαράγουν πρότυπα και συμπεριφορές, που δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αλλαγής, αλλά αντίθετα επιβεβαιώνουν αντιλήψεις και πρακτικές ξεπερασμένες και βλαβερές.

Για θεσμούς όμως κρίσιμης σημασίας όπως η Κυβέρνηση και το Κράτος οι επιλογές και οι αποφάσεις, σε τέτοιες συνθήκες, αποδυναμώνονται από τον στρατηγικό τους χαρακτήρα και δεν ξεπερνούν τον ορίζοντα του πολιτικού γεγονότος ώστε να αναχθούν σε ευρύτερη εθνική και κοινωνική αναγκαιότητα και να συνεγείρουν.

Και πρέπει να πούμε ότι ως πολιτικά γεγονότα οι κρίσιμες αποφάσεις αυτής της περιόδου (π.χ. ΕΟΚ.-οικονομική

Το ζήτημα κατά συνέπεια δεν είναι αν η Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. επιχείρησε κατά καιρούς "δεξιά" ή "αριστερή" στροφή ή αν η ηγεσία του Κινήματος "εξακολούθησε να είναι συνεπής στην πολιτική της στρατηγική". Είναι το πως το ΠΑ.ΣΟ.Κ. συνολικά προώθησε τις ρήξεις αλλά και τη σύνθεση των αντιθέσεων στο κοινωνικό πεδίο. Και η πραγματικότητα που αναδύεται από τη διαμόρφωση της σχέσης Κυβέρνησης- Οργάνωσης είναι ότι :

- * τις ρήξεις τις προκάλεσε η Κυβερνητική Εξουσία με πρωτοβουλίες και πολιτική χειρισμών που δεν ήταν αρκετή να μετασχηματίσει το πολιτικό γεγονός σε κοινωνική αναγκαιότητα.
- * η σύνθεση μέσα στα μπλόκ της ΕΛΕ περιορίστηκε σε μια διαδικασία από τα πάνω, σε μια "αθροιστικού τύπου" και όχι ενοποιητική παρέμβαση, αφού η αναπαραγωγή κάθε φορά της αυτοδυναμίας μας απαιτούσε τακτικές - εξισορροποητικές κινήσεις.

γ) Ταυτόχρονα στο εσωτερικό του Κινήματος αρχίζει να γίνεται μια σημαντική διαφοροποίηση :

Το στρατηγικό αίτημα για Οργάνωση Εξουσίας, για πολιτική αυτονομία του Κινήματος (αιτούμενο από την 5η Σύνοδο) συνδέεται άρρηκτα με το ΠΡΟΤΥΠΟ της ΕΞΟΥΣΙΑΣ που παράγει και αναπαράγει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. σ' όλες τις εκφράσεις τόσο εσωτερικά όσο και προς τα έξω.

Αυτή η διαφοροποίηση εντοπίζεται πριν και μετά το 81 σε στρατηγικής σημασίας ζητήματα για τη φυσιογνωμία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. :

(1) Πριν το 81 με όλο το δυναμικό στην Οργάνωση, αρκούσε η αντιδεξιά πολιτική και πράκτική.

Μετά το 81 απαιτείται η μετατροπή της σε δημιουργική πράξη σοσιαλιστικής αλλαγής, με το στελεχιακό δυναμικό σε Κυβέρνηση και Κράτος.

(2) Πριν το 81 η κατάκτηση της ενιαίας αντίληψης με τη σύνθεση και το μετασχηματισμό των διαφορε-

Μ'αυτό τον τρόπο το Κίνημα αποβαίνει μία απλή δίοδος, διαπήδησης των επί μέρους συμφερόντων προς την Κυβερνητική επικύρωση- νομιμοποίηση, και παράλληλα χρησιμοποιείται ως κλιμακα μετάβασης/αναβάθμισης στελεχών προς την Κυβερνητική εξουσία. Η καταξίωση και η επικύρωση θεωρείται ότι επιδίδεται κατά κύριο λόγο από την Κυβερνητική εξουσία, και δευτερεύοντας από την Κομματική παρουσία.

- Η αναγόρευση, εκ των πραγμάτων, της Κυβερνητικής εξουσίας ως του κύριου κέντρου αποφάσεων, και ταυτόχρονα η αδυναμία του Κινήματος να συνθέσει και να ενοποιήσει τα επί μέρους συμφέροντα οδηγεί το Κόμμα σε αποδυνάμωση και αποιδεολογικοποίηση. Η αδυναμία αυτή επιδεινώνεται από το γεγονός της σταδιακής μετεξέλιξης και εμπλοκής της οργάνωσης στο φαινόμενο της διαμεσολάβησης και της διαχείρισης τοπικών εξουσιών και συγκρουομένων συμφερόντων. Υπάρχουν θύλακες ή επί μέρους τμήματα της οργάνωσης που υποκαθιστούν ουσιαστικά τον παραδισιανό κομματάρχη, και κατακερματίζουν τη φυσιογνωμία του Κόμματος αποσυνθέτοντας στον χώρο επιρροής τους την ΕΛΕ. Η κατάργηση του σταυρού, όταν δεν υπάρχουν δεσμοί αφομοίωσης, σύνθεσης και αξιολόγησης, των επί μέρους αιτημάτων κινδυνεύουν να μετατρέψουν το Κίνημα σε συλλογικό παράγοντα.

Υπάρχει εμφανής ο κίνδυνος μιας θεμελιώδους αναστροφής, της ίδιας της βασικής λειτουργίας του κινήματος, κίνδυνος που εκφράζεται από τη στρεβλή σχέση: Απουσία στις αποφάσεις, παρουσία στη διαμεσολάβηση. Η αναστροφή αυτή κινδυνεύει να οδηγήσει το Κίνημα σε συμπληρωματικό νομέα τμημάτων της Κυβερνητικής εξουσίας, σε οπισθοφυλακή των εξελίξεων, και αποπλισμένο υποστηρικτή των Κυβερνητικών επιλογών και πρακτικών που συντελούνται ερημην του Κινήματος ή και πέραν των αρχών και της πολιτικής του γραμμής.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό οι σχέσεις των στελεχών στο εσωτερικό του Κινήματος ετεροκαθορίζονται ως ένα βαθμό από τη σχέση τους αντίστοιχα με την Κυβερνητική εξουσία και τις επιλογές της.

Παράλληλα μια μειοψηφία στελεχών δεν θεωρεί το Κίνημα ως θεσμό διαμεσολάβησης για την ενοποίηση των αντιθέσεων και των αντιφάσεων της πορείας. Το Κίνημα αγνοείται και τα στελέχη αυτά απευθύνονται απ'ευθείας στην κοινωνία για να εγγράψουν ως "αριστερές" υποθήκες τις διαφοροποιήσεις τους και τις προσωπικές τους οπτικές ερμηνείες των γεγονότων. Η δημοσιοποίηση από τον Τύπο και η στήριξη των ιδιότυπων αυτών στάσεων διασφαλίζει στα στελέχη αυτά μια επίκαιρη πολιτική παρουσία, την οποία τα στελέχη αυτά θεωρούν ότι ενισχύει το διαπραγματευτικό τους λόγο, προς την Κεντρική Κομματική και Κυβερνητική εξουσία.

Οι λειτουργίες αυτές που βρίσκονται έξω από τις καταστατικές- και ιδεολογικές αρχές του Κινήματος, διαμορφώνουν, άτυπες συμμαχίες, ή προσωπικές συσπειρώσεις χωρίς αρχές, που καλύπτονται τις περισσότερες φορές από δήθεν "αριστερές" ή δημοκρατικοφανείς πλατφόρμες ή απόψεις.

* Άμεση συνέπεια γι' αυτό του τύπου την πολιτική εξουσία είναι η υποβάθμιση του ιδεολογικού αγώνα, η επίμονη προσήλωση στο εφικτό, η επιβολή της καθημερινής διαχείρισης πάνω στην μακροπρόθεσμη προοπτική, η πολυδιάσπαση της πολιτικής γραμμής και το αντιφατικό "πρόσωπο" στην άσκηση της εξουσίας.

Εδώ εμφυλλοχωρεί η παντοδυναμία του Κράτους και η επιβολή της Διοίκησης. Η άρχουσα τάξη αξιοποιεί τα δυναμικά της ερείσματα. Η πολιτική μας πραγματοποιεί αρκετές ρήξεις.

Δεν κατάφερε όμως να σπάσει τη νοοτροπία που νομιμοποιεί την αδράνεια τη γραφειοκρατία, την αυθαιρεσία, την ίδια την αναπαραγωγή της αντιδραστικής δυναμικής του Κράτους.

Η σύμφυση εξουσιών είναι σαφής. Πολιτικά στελέχη ανεξάρτητα από την πολλές φορές επαναστατική τους φρασεολογία βολεύονται στην κρατική θαλπωρή.

Η ψευδαίσθηση ότι μπορεί να γίνει Αλλαγή μέσα από το Κράτος δεν έχει θεωρητικό και πολιτικό έρρεισμα, είναι όμως εύκολη διέξοδος στην επίλυση κοινωνικών αντιθέσεων.

Η σχέση και αντίθεση Κράτους - Κοινωνίας πολιτών αναπαράγει την ιδεολογική και πολιτική επικυριαρχία του κράτους. Η πορεία της υπόθεσης των διορισμών, δύναμη αδρανείας των "προοδευτικών" απόψεων μέσα στην κρατική μηχανή, η επιβολή

- αναπαράγει τον κοινωνικό κατακερματισμό γιατί δεν συνθέτει τις αντιθέσεις,
- γίνεται επιθετική μόνο στο γενικό πολιτικό επίπεδο, όταν το πολιτικό γεγονός δημιουργεί ρήξεις, ιδιαίτερα στο ζήτημα της Δημοκρατίας.

Η προτεραιότητα του πολιτικο -ιδεολογικού στοιχείου

Τα συμπτώματα αυτά, που αποκαλύπτουν μια επικίνδυνη παρέκκλιση που είναι δυνατόν να αποδυναμώσει τον στρατηγικό ρόλο του Κινήματος στην πορεία της Αλλαγής, είναι στην πραγματικότητα αποτελέσματα της βασικής αντιπαράθεσης μεταξύ πολιτικού φορέα και εξουσίας, και τελικά της σχέσης ατόμων και εξουσίας και θα πρέπει στη βάση αυτής της σχέσης να εφαρμοσθούν διαδικασίες και δομές, όπου θα επαναπροσδιορισθεί η προτεραιότητα της πολιτικής πράξης όπως εκφράζεται από τις αρχές και τα οράματά μας, αλλά και από τους στόχους, της πορείας απέναντι στην αλλοτρίωση και στην υποταγή στις εξουσιαστικές δομές.

Στην φάση αυτή είναι αναγκαία η αυτόνομη και δυναμική παρουσία του Κινήματος στις εξελίξεις. Είναι απαραίτητη αυτή η παρουσία να οριοθετηθεί κατ'αρχήν από τις ακόλουθες αντιλήψεις.

1. Την ενασχόληση του Κινήματος με ιδεολογικοπολιτικές επεξεργασίες, οι οποίες δεν θα επενδύονται με την αντίστοιχη παρέμβαση του Κινήματος στις εξελίξεις. Σ'αυτή την περίπτωση το Κίνημα θα πρέπει να οδηγηθεί σε μια ιδιότυπη περιθωριοποίηση, στην οποία:

- Είτε θα επικυρώνει την Κυβερνητική πράξη ιδεολογικοποιώντας μέσα από σχηματοποιήσεις την πράξη αυτή, κάτω από τη θεωρία του αντικειμενισμού.
- Είτε θα περιχαρακωθεί σε μια ιδιότυπη καθαρότητα θέσεων, και αρχών, που θα οδηγήσουν νομοτελειακά σε μια αντιπαλότητα με την Κυβερνητική πράξη, την τακτική της επιλογής, το καθημερινό μέτρο.

2. Την απ'ευθείας διαπραγμάτευση του Κινήματος με τους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': Η πορεία της αλλαγής. Διαμόρφωση σχέσης Κόμματος-Κυβέρνησης-μαζικού Κινήματος

1. Μετά την μεταπολίτευση του '74, και την είσοδο πλατειών λαϊκών δυνάμεων στο προσκήνιο της πολιτικής, αναπτύσσεται ένα ευρύ μαζικό κίνημα, που από τη γέννηση και συγκρότησή του φέρει χαρακτηριστικά γνωρίσματα που φθάνουν μέχρι σήμερα.

- Η απουσία θεσμών συγκρότησης της κοινωνίας, δόμησε ένα μαζικό κίνημα που σαν κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο είχε την σχέση του με τα άλλα δύο επίπεδα συγκρότησης της πραγματικότητας. Δηλ. το πολιτικό, κοινωνικό, ανάπτυξιακό, παραγωγικό κριτήριο που έπρεπε να αποτελέσει τον πυρήνα συγκρότησης, κατεύθυνσης και διεκδίκησης του μαζικού κινήματος εκφυλίσθηκε στα ακόλουθα στοιχεία:

α) Στον κλαδικό κατακερματισμό, που αποτέλεσε προέκταση και όχι ανασύνθεση ενός ευρύτερου κοινωνικού κατακερματισμού, που είχε σαν αποτέλεσμα την "επί μέρους" διεκδίκηση. Το συντεχνιακό αίτημα μπορούσε να προβληθεί ως υποκατάστατο του θεσμικού-πολιτικού αιτήματος-που ήταν αδύναμο, μη συγκροτημένο.

β) Παράλληλα λειτούργησε στη θέση του πολιτικού-θεσμικού αιτήματος η άμεση κομματική αναφορά και πλατφόρμα, λαμβανόμενου υπ' όψη ότι οι κομματικοί μηχανισμοί στη συγκρότησή τους μετά την μεταπολίτευση αναζητήσαν άμεσες προσβάσεις στο μαζικό χώρο για να εκφράσουν την ιδεολογικο-πολιτική τους πλατφόρμα.

Πρώτο συμπέρασμα: Το μαζικό κίνημα από τον τρόπο συγκρότησής του κινήθηκε αποσπασματικά σε δύο μη συμβατά επίπεδα: στο πολιτικό-κομματικό και στο οικονομίστικο-συντεχνιακό.

Το θεσμικό αίτημα δεν ήταν διατεθειμένη να το προωθήσει η άρχουσα τάξη, ενώ παράλληλα ήταν απύσες ή υποτυπώδεις οι αναγκαίες προτάσεις - θέσεις των πολιτικών φορέων για μια ολοκληρωμένη θεσμική διεκδίκηση στο μαζικό χώρο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι μαγαλύτερες κινητοποιήσεις και συγκρούσεις του μαζικού κινήματος αναφερόταν είτε σε επίπεδο δημοκρατίας (Ν330/76) ή σε όρους τροποποίησης των συνθηκών εργασίας (ΟΤΟΕ-9 Αυγούστου '79) -

2. Με την νίκη των λαϊκών δυνάμεων τον Οκτώβρη του '81 σημειώθηκε μια αναδιάρθρωση, και ως ένα βαθμό αναστροφή των εξελίξεων μέσα στο μαζικό κίνημα.

α. Στο επίπεδο της πολιτικής δημοκρατίας, υπήρξε ευρύτατος εκδημοκρατισμός του θεσμικού πλαισίου, διαμορφώθηκαν συνθήκες αντιπροσωπευτικής,

είχαν σοβαρές επιπτώσεις για την ίδια την οργανωτική δομή του συνδικαλιστικού κινήματος, και κύρια για τις δομές ελέγχου του χώρου όπως εκφράζονταν από την παραδοσιακή οργάνωση ελέγχου του συνδικαλιστικού κινήματος από το χώρο της παραδοσιακής αριστεράς και κύρια του ΚΚΕ. Υπήρχαν κατ' επέκταση άμεσες πολιτικές επιπτώσεις για τα κόμματα αφού ο οργανωτικός έλεγχος αποδυναμωνόταν και αναδεικνύονταν η αναγκαιότητα και η κυριαρχία του κοινωνικού-αναπτυξιακού κριτηρίου καθοδήγησης, επιβάλλονταν η μαζικότητα, η συμμετοχή του κάθε εργαζόμενου.

Η αντιπροσώπευση αντικαθίσταται από μορφές πρωτογενούς συμμετοχής, ο παραδοσιακός συνδικαλισμός-εργατοπατέρες από μια νέα γενιά συνδικαλιστικών στελεχών που διακρίθηκαν στους συνδικαλιστικούς αγώνες της μεταπολίτευσης, και που χωρίς την επιφάνεια και την "ακτινοβολία" των παλαιών συνδικαλιστών, είχαν μια νέα νοοτροπία και ένα ευρύτερο πεδίο κατάρτισης.

Οι νέοι θεσμοί γι' αυτούς τους λόγους αποτέλεσαν κατά την περίοδο της καθιέρωσης τους σκληρό πεδίο κομματικής αντιπαράθεσης. Όμως η επικράτηση του πολιτικού-κοινωνικού και αναπτυξιακού λόγου, της αλλαγής που αναδεικνύονταν από τους νέους θεσμούς ήταν σχεδόν πλήρης.

3. Όμως η καθυστέρηση εφαρμογής των θεσμών αυτών (κοινωνικοποιήσεις εποπτικά συμβούλια, κ.λ.π.) δημιούργησε ένα κενό και μια στασιμότητα για το μαζικό κίνημα, που παραμένει μέχρι σήμερα. Παρά το ότι αντικειμενικά οι νέοι αυτοί θεσμοί χρειάζονται ένα ικανό διάστημα αναπροσανατολισμού και οργανωτικής ανασυγκρότησης του μαζικού κινήματος για να ενεργοποιηθούν αποτελεσματικά, υπήρξαν σοβαρές υποκειμενικές αδυναμίες.

Μέχρι σήμερα δεν έχουν αποκρυσταλλωθεί οι δομές λειτουργίας του θεσμού της κοινωνικοποίησης και εκτός από την απουσία μιας ολοκληρωμένης πολιτικο-ιδεολογικής επεξεργασίας, δεν υπάρχουν ούτε σχεδιασμένες ούτε ενεργοποιημένες οι νέες δομές λειτουργίας των επιχειρήσεων, ούτε έχει προχωρήσει η οργανωτική ανασυγκρότηση του μαζικού κινήματος στους αντίστοιχους χώρους.

Η απουσία ενεργοποίησης και ενδυνάμωσης του ενδιάμεσου κοινωνικού-θεσμικού επιπέδου, που αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την διοχέτευση της δυναμικής του μαζικού κινήματος σε "χώρους" αναβαθμισμένης συνειδητής πολιτικής δράσης-γεγονός απαραίτητο για την πρώτη περίοδο της αλλαγής, είχε ως φυσικό επακόλουθο:

Την συνέχιση του διεκδικητικού αγώνα του συνδικαλιστικού κινήματος στο στενό οικονομικό επίπεδο των διεκδικήσεων. Ενός αγώνα που "χρησιμοποίησε" πολλές φορές ως επικάλυμμα τον

κινήματος στην "δι' αντιπροσώπων εκπροσώπηση".

Η κρατική εξουσία απωθεί το μαζικό κίνημα στο περιθώριο και "διαπαιδαγωγεί" τους μαζικούς εκφραστές του στη σύμφυση διαφορετικών εξουσιών και την κατάληψή τους "εξ εφόδου".

Ετσι αντί για πολιτική ηγεμονία μέσα από σύγκρουση γραμμών στις παραδοσιακές πρακτικές αντιπαραθέτουμε την διαπραγμάτευση ατομικών συμφερόντων, αντί για αυτόνομη γραμμή μαζών αντιπαραθέτουμε τμήματα κομματικών συσχετισμών, αντί για αναμετρήσεις με το κράτος αντιπαραθέτουμε την ανάγκη για συνδιοίκηση ή συγκυβέρνηση.

Ετσι εμποδίζεται η αναγόρευση του μαζικού κινήματος σε καταλύτη της πορείας και εκφυλλίζεται η παρουσία του σε συσχετισμό πίεσης και αιτημάτων προς την πολιτική εξουσία.

4. Η απουσία διαμεσολάβησης για τον προσανατολισμό του μαζικού κινήματος είχε ως αποτέλεσμα την απ' ευθείας διαπραγμάτευση τομέων και οργάνων με κέντρα της Κυβερνητικής εξουσίας. Η διαπραγμάτευση αυτή, που τις περισσότερες φορές απέληγε με την ικανοποίηση της πλειοψηφίας των αιτημάτων είχε διττή συνέπεια.

- Την αναγόρευση του συνδικαλιστικού λόγου και των φυσικών του εκφραστών προσώπων σε πολιτικό-διαπραγματευτικό λόγο, αφού^η τυχόν άρνηση οδηγούσε σε αμφισβήτηση της αντίστοιχης Κυβερνητικής εξουσίας.

- Την απολιτικοποίηση της ίδιας της Κυβερνητικής εξουσίας, που απεμπολούσε τον πολιτικο-κοινωνικό της ρόλο και λόγο χάριν της διασφάλισης μιας ψευδούς εργασιακής ειρήνης, ή της επιβίωσης των προτύπων-φορέων της.

Δηλαδή: Αντί να αναβαθμίσει και το μαζικό κίνημα τον θεσμικό-αναπτυξιακό του λόγο και η Κυβερνητική εξουσία να δομήσει ένα ισχυρό πολιτικοκοινωνικό επίπεδο συγκρότησης μιας συνειδητής δράσης, διαχέοντας ταυτόχρονα την Κρατική-κεντρική εξουσία σε συγκεκριμένες κοινωνικο-αναπτυξιακές δομές, η σχέση μαζικού κινήματος Κυβέρνησης κυμάνθηκε σε μια αντιδιαλεκτική συνοχή ή ρήξη: Από τηνσυνδιαλλαγή στην χωρίς αρχές σύγκρουση.

Όλα αυτά συνδέονται με την αδυναμία μας, να ενεργοποιήσουμε τους εργαζόμενους και το λαό για να δώσουν πολιτική απάντηση μέσα από την ανοιχτή δημοκρατική δράση.

Είναι φανερό ότι αυτή η πραγματικότητα:

- * υποβαθμίζει κρίσιμες πλευρές του μαζικού αγώνα όπως ο πατριωτικός, ο θεσμικός, ο αναπτυξιακός, και υποτάσσει μοιρολατρικά το μαζικό κίνημα στις πα ραδοσιακές αντιλήψεις και πρακτικές αναδεικνύοντας μόνιμα το "συντεχνιακό" χαρακτήρα της κοινωνίας μας.
- * ενισχύει στις κομματικές γραμμές "οργανωτικού ελέγχου" του μαζικού κινήματος να διασπούν την λαϊκή βάση που έχει κοινά προβλήματα και στόχους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

~~ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α~~

~~ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ~~

" 74-81 "

1. Οι ρίζες της σημερινής πραγματικότητας ανάγονται στον τρόπο ίδρυσης , συγκρότησης και ανάπτυξης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην πρώτη δεκαετία.

Οι ιστορικο-πολιτικοί όροι που διαμόρφωσαν τη σχέση του με την κοινωνία , τις κοινωνικές τάξεις, τα μαζικά κινήματα, το κράτος, την πολιτική γενικότερα, αντανακλούν μια σύνθετη πολιτική διαδικασία που δεν μπορεί να εξαντλείται στα όρια μιας αφαιρετικής και γενικόλογης κριτικής, ούτε μπορεί να αποδίδεται με μηχανιστικό τρόπο σε μια σχέση φυσικών προσώπων με την πολιτική.

Οι αντιφάσεις που εμπερείχε από την αρχή στο κοινωνικό πεδίο και οι τάσεις που έκφρασε στο πολιτικό

βρίσκουν την αναφορά τους σε μια δεκάχρονη διαρκή σύγκρουση και σύνθεση στο εσωτερικό του Κινήματος, που συχνά οδήγησε σε κρίσεις και άλματα, πάντοτε σε μια άρρηκτη σχέση με την πορεία της ελληνικής κοινωνίας και τις ανάγκες της.

Ο αποφασιστικός ρόλος που έπαιξαν σ' αυτή την πορεία οι σημαντικές κεντρικές επιλογές από την ηγεσία του Κινήματος στις κρίσιμες ιστορικές στιγμές της δεκαετίας και ο τρόπος που επέδρασαν στο μετασχηματισμό των αντιφάσεων είτε προς θετικές είτε προς αρνητικές κατευθύνσεις δεν έγινε αντικείμενο πολιτικής επεξεργασίας στο βαθμό που θα έπρεπε εκτός από τον απολογισμό του Συνεδρίου και την εισήγηση του Ε.Γ. στην 5η Σύνοδο της Κ.Ε. Σήμερα , η αναφορά στους όρους συγκρότησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατά τη διάρκεια της δεκαετίας είναι επίκαιρη όσο ποτέ.

2. Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δεν υπήρξε από τη γέννησή του ένας ολοκληρωμένος πολιτικός θεσμός , με την έννοια ότι ^{πέρα από το} δεδομένο στρατηγικό πλαίσιο ^{δεν είχε} διαμορφωμένη πολιτική στρατηγική, ολοκληρωμένο πολιτικό πρόγραμμα , ξεκαθαρισμένη πολιτική γραμμή και πρακτική, προσδιορισμένο τρόπο παρέμβασης στην κοινωνία , τις τάξεις, τα κοινωνικά υποκείμενα , και συγκροτημένη θεωρία για την οργάνωση και την κομματική ανάπτυξη.

Ιδρύθηκε, συγκροτήθηκε και αναπτύχθηκε, πολιτικά, ιδεολογικά και οργανωτικά πάνω στο πραγματικό έδαφος μιας ανολοκλήρωτης και ιδιόμορφης καπιταλιστικής κοινωνίας με περιφερειακή δομή και εξάρτηση. Ένα έδαφος γόνιμο και ταυτόχρονα αντιφατικό, που εγκυμονεί τις μεγάλες αλλαγές ταυτόχρονα με τις μεγάλες οπισθοδρομήσεις, τις λαϊκές νίκες μαζί με τις ήττες, τις ευοίωνες προοπτι-

κές με το άδηλο μέλλον.

Γι' αυτό όσοι μέχρι σήμερα επιχείρησαν να το εγγράψουν και να το χρεώσουν με γνώμονα μια "αστική" ή "αριστερή" παραδοσιακή ανάλυση και κριτική διαψεύστηκαν από την ίδια την πραγματικότητα.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι ένας θεσμός σε διαρκή εξέλιξη και διαμόρφωση. Όμως έχει αρχικές συνθήκες εκκίνησης που από την αρχή συνδέονται αξεδιάρυτα με τη φυσιογνωμία και τη στρατηγική του και αποτυπώνονται στην ιστορική του συνέχεια.

(1) Γεννήθηκε, κυριολεκτικά, μέσα από τις συνθήκες της μετεμφυλιακής ελληνικής κοινωνίας σε διαλεχτική σχέση με τον πολιτικό και κοινωνικό ριζοσπαστισμό των λαϊκών στρωμάτων. Η ίδια του η φυσιογνωμία προϋποθέτει την αλληλοτροφοδότηση με την κοινωνική δυναμική και τον πολιτικό προσανατολισμό του ριζοσπαστικού κινήματος.

(2) Είναι συνέχεια των λαϊκών αγώνων για εθνική απελευθέρωση, δημοκρατική και κοινωνική αλλαγή. Οι αγωνιστικές καταβολές των στελεχών του βρίσκονται μέσα σ' αυτούς τους αγώνες και τα αντίστοιχα πολιτικά ρεύματα που έκφρασαν τόσο το ιστορικό αντιδεξιο-δημοκρατικό ρεύμα και το παραδοσιακό αριστερό αίτημα όσο και το πνεύμα της ανανέωσης και της αναβάθμισης της πολιτικής ζωής και αναπτύχθηκε στον αγώνα κατά της δικτατορίας.

(3) Έχει σαφή ταξικό προσδιορισμό, ως φορέας που εκφράζει τα συμφέροντα των εργαζόμενων τάξεων και στρώμάτων στην πατρίδα μας διαμορφώνοντας μέσα από το οργανωμένο αγώνα τους μια αυτόνομη στρατηγική, ενσωματώνοντας τις προοδευτικές αναζητήσεις και τάσεις για αλλαγές στον τύπο της κοινωνικής οργάνωσης.

(4) Έρχεται ως προϊόν μιας ανεπανάληπτης εθνικής ιδιομορφίας σε ρήξη με τις παραδοσιακές αντιλήψεις και πρακτικές αναζητώντας τον τρίτο δρόμο, σαν εθνικό δρόμο για το σοσιαλισμό με δεδομένη ταυτόχρονα την ιστορική απουσία μαζικών σοσιαλιστικών κομμάτων και αντίστοιχων εμπειριών.

Η εξέλιξη και διαμόρφωση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. - πολιτικού θεσμού με βάση αυτές τις σταθερές πέρασε μέσα από διάφορες φάσεις την πρώτη δεκαετία της ζωής του.

1974-1977 : Λαϊκό - αριστερό ριζοσπαστικό Κίνημα

3. Η Διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη , οι εκλογές του '74 και η πολιτικο-οργανωτική επιλογή της αυτο-οργάνωσης βρίσκονται στην αφετηρία και στην καρδιά αυτής της περιόδου.
- Με την ιδρυτική του διακήρυξη ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. , οργανική συνέχεια του ΠΑΚ που πάλεψε μέσα και έξω από την χώρα την περίοδο της δικτατορίας, πρότειναν το δικό τους Μανιφέστο. Το πολιτικό όραμα για την Εθνική Ανεξαρτησία , τη Λαϊκή Κυριαρχία και την Κοινωνική Απελευθέρωση, η ασυμβίβαστη στρατηγική απέναντι στις δυνάμεις της εξάρτησης και της αντίδρασης , η άρνηση της αποδοχής μιας "ρεαλιστικής" στάσης στο σκηνικό των πολιτικών δυνάμεων για εκλογικούς λόγους, δημιούργησαν ένα σταθερό πόλο αναφοράς και προκάλεσαν μια ανεπανάληπτη πρωτοβουλία λαϊκών δυνάμεων.
- Η πρόσκληση για μαζική και ανοιχτή αυτοοργάνωση των εργαζόμενων κι όχι για ολοκληρωμένο και κλειστό κόμμα-θεσμό, αναδεικνύει την κοινωνική δυναμική και πρωτοβουλία.
- Ταυτόχρονα οι κοινωνικές και πολιτικές καταβολές των εργαζόμενων που πυκνώνουν τις τάξεις των Ομάδων Πρωτοβουλίας, που προέρχονται από διαφορετικές εμπειρίες και αφετηρίες αποτελούν στοιχείο που εγκλωβίζει τη δύναμική του, αναφορικά με την ενιαία και αποτελεσματική πολιτική δράση.
- Οι εκλογές του '74 έρχονται πολύ γρήγορα και βρίσκουν το ΠΑ.ΣΟ.Κ. μ' ένα σύνολο αριστερών και ^{ευνχα} "αριστεριστικών" συνθημάτων και την προβολή ριζοσπαστικών στόχων να επιχειρεί μια κρίσιμη καταγραφή. Ενώ κάτω από την πίεση των γεγονότων και τα διλήμματα της μεταπολίτευσης ο Λαός ανταποκρίνεται πολιτικά όχι όμως στον ίδιο βαθμό και εκλογικά, δημιουργείται η πρώτη αντίφαση στο πολιτικό πεδίο.
- Ο πολιτικός μας λόγος έχει πολύ ευρύτερο λαϊκό συσχετισμό από αυτόν που δείχνει το εκλογικό αποτέλεσμα.
- Ταυτόχρονα στην παραδοσιακή κοινοβουλευτική εκπροσώπηση διαμορφώνουμε ένα πρώτο προφίλ δημόσιων στελεχών που οι συνθήκες επιλογής και προβολής δεν είναι πάντοτε η συνισταμένη της συνείδησης της λαϊκής βάσης.
- Έτσι ο ακαταστάλακτος ριζοσπαστισμός των λαϊκών στρωμάτων συνθέτει μέσα από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. του '74 ένα ασαφές αλλά δυναμικό πολιτικό και ιδεολογικό ρεύμα, όπου: Η σοσιαλιστική επαγγελία συνυπάρχει με τις διαφορετικές κοινωνικές προελεύσεις και πο-

λιτικές καταβολές. Η επαναστατική πρωτοβουλία της αυτοοργάνωσης συνυπάρχει με επιμέρους επικράτηση παραδοσιακών πρακτικών και εξαρτήσεων πελατειακού τύπου. Η μαζική πολιτική ακτινοβολία συνυπάρχει με μια σχετικά μικρή εκλογική δύναμη και μια ετερογένεια της οργανωμένης βάσης.

Το ξεκίνημα των ιδεολογικών και πολιτικών συγκρούσεων στο εσωτερικό του Κινήματος είναι ορατό.

4. Από τη Διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη μέχρι τη στρατηγική οριοθέτηση που επικύρωσε η Πανελλήνια Συνδιάσκεψη, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. εγγράφεται ιδεολογικά στη συνείδηση του λαού, ως αριστερό λαϊκό ριζοσπαστικό Κίνημα με δική του αυτόνομη στρατηγική και φυσιογνωμία.

Είναι η περίοδος που το ΠΑ.ΣΟ.Κ. αναζητά τη στρατηγική του πέρα από το πλαίσιο, τους στόχους και τις αρχές της Διακήρυξης, αναζητά την ταυτότητα του "τρίτου δρόμου" μέσα από τις μεγάλες ιδεολογικές συγκρούσεις στο εσωτερικό του.

Μέσα από την ιδεολογικο-πολιτική πλατφόρμα της Διακήρυξης όπου οι πολιτικοί στόχοι συνδέονται με την πρώτη καταγραφή μιας θεωρίας (Μητρόπολη-Περιφέρεια), μιας μεθόδου (μάρξιστική διαλεκτική) και ενός ορματικού προτύπου (Κοινωνικοποίηση-Αποκέντρωση-Αυτοδιαχείριση) εκφράζεται για πρώτη φορά στη χώρα μας το σύγχρονο σοσιαλιστικό αίτημα

Κάτω από την αδιάσπαστη και συνεχώς εντεινόμενη μαζική σχέση Ανδρέα Παπανδρέου και λαϊκών δυνάμεων η ανομοιογένεια και η "αντιπροσωπευτική" άρθρωση της κεντρικής καθοδήγησης συντηρούσε την ιδεολογική σύγχυση και δεν επέτρεπε την εύκολη μορφοποίηση της φυσιογνωμίας του.

Παράλληλα ο αυτοπροσδιορισμός των οργανωμένων δυνάμεων αναζητούσε μέσα απ' αυτές τις συγκρούσεις κεντρική έκφραση. Έτσι το σύγχρονο σοσιαλιστικό αίτημα έρχεται σε σύγκρουση συνεχή αλλά και πολιτική σύνθεση με διαφορετικές αντιλήψεις και στρατηγικές.

(1) Με την παραδοσιακή αντίληψη για την πολιτική αντιπροσώπευση πελατειακού τύπου, τον παλαιοκομματισμό, ως τρόπο και σχέση πολιτικής συμπεριφοράς. Διέθετε μια χαλαρή οργανωτικά αλλά διάχυτη σ' όλο τον κορμό του Κινήματος δύναμη που πήγαζε από πανίσχυρες πρακτικές και συμπεριφορές εμπεδωμένες

στα ιστορικά-δομικά χαρακτηριστικά της ελληνικής μεταπρατικής κοινωνίας.

(2) Με τις "μαρξιστικές" και "μαρξίζουσες" παραδοσιακές αντιλήψεις και στρατηγικές όπως ο "λενινισμός", ο "τροτσκισμός" και οι διάφορες "μαοϊκές" και "νεο-σταλινικές" τάσεις, που στη χώρα μας είχαν ήδη μια πολύχρονη παρουσία και που αποκατάστησαν την πολιτική τους νομιμότητα. Είναι αντιλήψεις και πρακτικές που δεν στηρίζονται σε μια αυτόχθονη πολιτική κουλτούρα και γνώση αλλά σε δανειακά σχήματα από ξένες εμπειρίες.

(3) Το εκσυγχρονιστικο-μεταρρυθμιστικό ρεύμα, αντανακλά τις νέες ανάγκες της καπιταλιστικής "ανάπτυξης" και διαμορφώνεται ως αίτημα νέων κοινωνικών στρωμάτων και οριοθετήσεων, για εκσυγχρονισμό ευρωπαϊκού τύπου, αλλαγές για πιο σύγχρονο και παραγωγικό κράτος, επιβολή τεχνοκρατικών αντιλήψεων στη διαχείριση και τη νομή της εξουσίας.

Η στρατηγική απόρριψη αυτών των αντιλήψεων και πρακτικών δεν υπήρξε για το ΠΑ.ΣΟ.Κ. μια εύκολη υπόθεση καθώς πέρασε μέσα από διαδοχικές κρίσεις. Το κύριο χαρακτηριστικό τους, βέβαια, δεν ήταν η σοβαρή αμφισβήτηση της ιδεολογικο-πολιτικής πλατφόρμας αλλά η εσωκρηματική νομή της εξουσίας.

Σ' αυτή τη γόνιμη και γεμάτη αντιφάσεις περίοδο απαιτήθηκε μια υπέρβαση και τομή στο επίπεδο της θεωρίας που επιχείρησε με σημαντική επιτυχία ο Ανδρέας Παπανδρέου την άνοιξη του '77 και επικύρωσε η Πανελλήνια Συνδιάσκεψη. Ο Ελληνικός Δρόμος για το Σοσιαλισμό αποκτούσε τη στρατηγική του οριοθέτηση. Δημοκρατικός και ειρηνικός, με συγκεκριμένες κοινωνικές δυνάμεις, με κριτική απόρριψη του "λενινισμού", της σοσιαλδημοκρατίας, της ευρωκεντρικής στρατηγικής. Για πρώτη φορά περιγράφεται διαλεχτική σχέση ανάμεσα στις στρατηγικές του τρίπτυχου και οριοθετούνται οι μοχλοί της Αλλαγής των παραγωγικών σχέσεων (ο Συνεταιρισμός, ο Συνδικαλισμός, η Κοινωνικοποίηση, η Αποκέντρωση, Αυτοδιοίκηση κ.λ.π.), το εξαρτημένο κράτος, η μεταπρακτική δομή της ελληνικής κοινωνίας, και συνδέεται οργανικά ο εθνικοαπελευθερωτικός με το σοσιαλιστικό χαρακτήρα του αγώνα, η εθνική υπόθεση με το ταξικό συμφέρον των εργαζόμενων, η πολιτική με την οικονομία και την κοινωνία. Προσδιορίζεται η εθνική ιδιομορφία.

Αυτή η τομή υπήρξε ιστορικό ορόσημο στην πορεία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στο πεδίο της θεωρίας και της στρατηγικής που δεν ξεπεράστηκε στη

συνέχεια με αντίστοιχες εμβέλειες επεξεργασίες και αυτό αποτελεί το πρώτο σημαντικό κενό στη συγκρότηση της θεωρίας για τον τρίτο δρόμο.

5. Η πορεία για τη στρατηγική οριοθέτηση δεν συνοδεύεται με τη διαμόρφωση συγκεκριμένων θέσεων σε επίπεδο πολιτικής γραμμής. Η άρχουσα τάξη και η Δεξιά ενώ επιχειρούν την ομαλοποίηση της κοινωνικής διαδικασίας και την αναπαραγωγή της ηγεμονίας του συστήματος στις νέες συνθήκες, απέναντι στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. ακολουθούν μια αμφίπλευρη πολιτική ενσωμάτωσης και περιθωριοποίησης με κύρια πλευρά τη δεύτερη.

Το ΠΑΣΟΚ απαντά με προβολή των στρατηγικών του στόχων και των ριζοσπαστικών του ιδεών και με αντιδεξιά συσπείρωση και δράση, που όμως με τη ζωντανή ακτινοβολία του αντιδικτατορικού αγώνα, και την αποκάλυψη των μηχανισμών της εξάρτησης και την όξυνση των κοινωνικών αντιθέσεων γίνεται αποτελεσματική.

Η δυναμική παρουσία στη Βουλή, η εξάπλωση και συγκρότηση των οργανώσεων, η πρώτη παρέμβαση στους μαζικούς χώρους, η πρωτοβουλία στις διεθνείς μας συμμαχίες με τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα συντελούν ε' αυτή την αποτελεσματική δράση.

6. Οι συνθήκες της μεταπολίτευσης βρίσκουν το μαζικό κίνημα δέσμιο μιας ιστορικής παράδοσης και εμπειρίας και μιας πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας όπου:

(1) Το συγκεντρωτικό και γραφειοκρατικό Κράτος υποτάσσει στην κυριαρχία του τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς (Βουλή, Αυτοδιοίκηση, Συνδικάτο, Συνεταιρισμό) είτε αποδυναμώνοντας το περιεχόμενό τους, είτε καταστέλλοντας αυταρχικά τις λειτουργίες τους. Η Αυτοδιοίκηση αποτελεί προέκταση του κρατικού μηχανισμού, το Συνδικάτο της Κυβέρνησης ή του κόμματος, ο Συνεταιρισμός της Αγροτικής Τράπεζας.

(2) Οι διεκδικητικοί αγώνες των εργαζόμενων και των αγροτών γρήγορα μεταβάλλονται σε αντικρατικούς και πολιτικούς καθώς δεν υπάρχει η διέξοδος μιας θεσμικής διαμεσολάβησης.

(3) Η συντεχνιακή οργάνωση της κοινωνίας δεν έχει αντίστοιχη θεσμική και οργανωτική έκφραση καθώς εκφράζεται με απευθείας μεσολάβηση του κράτους.

(4) Η σχέση των κοινωνικών τάξεων και στρωμάτων του εργαζόμενου Λαού με την πολιτική είναι ανύπαρκτη στον κοινωνικό και μαζικό χώρο, αν εξαιρέσει κανείς μερικά την εμπειρία της Αυτοδιοίκησης στην αρχική περίοδο του ελληνικού καπιταλισμού.

Με πρόσφατο τον αντιδικτατορικό αγώνα και την πρωτοπορία του φοιτητικού Κινήματος, το μαζικό Κίνημα της περιόδου '74-77 κυριαρχείται από τον γενικό πολιτικό χαρακτήρα του αγώνα, είναι ένα πολιτικό κίνημα χωρίς αντίστοιχη θεσμική συγκρότηση.

Αυτή η αναντιστοιχία δεν επέτρεψε την αυτόνομη ειδική δράση και την εύκολη προσαρμογή των μορφών της πάλης στις νέες συνθήκες. Είναι ένα αντιδεξιό μαζικό κίνημα που ασκεί γενική πολιτική κύρια στραμμένο στη διαμόρφωση των ρευστών κομματικών σχηματισμών.

Η πλατειά διαδεδομένη αντίληψη στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. για τη δημιουργία μαζικών παρατάξεων πολιτικο-συνδικαλιστικού χαρακτήρα ξεκινώντας από τη σωστή αφετηρία της πολιτικοποίησης του μαζικού αγώνα, έδωσαν στην παράταξη καθαρά κομματικά χαρακτηριστικά και δομές και την προσανατόλισε στην δημιουργία εσωκομματικών συσχετισμών με άμεση επιρροή στη συγκρότηση του Κινήματος.

Είναι γνωστή η σύγκρουση γύρω από τη σχέση πολιτικός φορέας - συνδικαλιστικός φορέας - μαζικός χώρος που κυριάρχησε την πρώτη διετία και που επιχειρούσε μια οργανωτική απάντηση και σχέση σ' ένα υπαρκτό πολιτικό πρόβλημα. Η αντίφαση αυτή της κατεύθυνσης συμπυκνώνεται στο σύνθημα της ΠΑΣΠ: "Πρώτα η παράταξη και μετά η Νεολαία".

Στην ίδια περίοδο, από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. υπήρξαν, τέσσερις σημαντικές συμβολές προς τη σωστή κατεύθυνση:

(1) Η ένταξη της νεολαίας από την αρχή στο Κίνημα που παρά την ιδεολογική φόρτιση και τα προβλήματα των εσωκομματικών συγκρούσεων έδωσε σ' αυτό τον πιο επαναστατικό και ριζοσπαστικό τόνο.

(2) Η πρωτοβουλία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για ένα Πρόγραμμα Δέκα Σημείων Δημοκρατικής συνεργασίας στους μαζικούς χώρους, που εξειδίκευσε τον αντιδεξιό αγώνα και συντόνισε τη μαζική δράση των επιμέρους κινημάτων σε μια αντιπολιτευτική πλατφόρμα.

(3) Η επιλογή του Εργοστασιακού Σωματείου σε προτεραιότητα απέναντι στο κλαδικό ενάντια στις παραδοσιακές πρακτικές, που βάζει το σπέρμα της ενότητας των εργαζόμενων στο χώρο δουλειάς, της μαζικοποίησης του συνδικαλιστικού κινήματος, και της στροφής στη θεσμική πάλη.

(4) Η πρώτη συγκροτημένη άποψη και πολιτική για την

Τοπική Αυτοδιοίκηση που έστρεψε την οργάνωση προς το "τοπικό πρόβλημα" και το θεσμό στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Η εξάπλωση των δυνάμεών μας στο μαζικό κίνημα υπήρξε άνιση (σημαντική δύναμη στους φοιτητές, κλυδωνισμός στην οργάνωση από τις δημοτικές του '75 και ελάχιστη επιρροή σε Δήμους, μέρκες και διασκορπισμένες δυνάμεις στο συνδικαλιστικό κίνημα), ενώ αντίστοιχα ανύπαρκτη σε χώρους που απαιτούν να αρθρώσουμε μία νέα γλώσσα (π.χ. πολιτιστικό).

7. Οι ιδεολογικές και πολιτικές συγκρούσεις στο εσωτερικό του ΠΑ.ΣΟ.Κ είχαν άμεση σύνδεση και αντανάκλαση σε συγκεκριμένες πρακτικές που συνθέτουν τη μόνιμη οργανωτική κρίση και περιχαράκωση καθώς και την εσωστρέφεια της οργάνωσης.

Η κρίση της καθοδηγητικής ομοιογένειας σχηματοποιούσε τις αντιπαραθέσεις και αδυνατούσε να δώσει συγκεκριμένη λειτουργική ενότητα σε μια κατά κύριο λόγο αυτοπροσδιοριζόμενη οργανωμένη βάση. Γύρω από αυτή τη σχηματοποίηση και αντιπαραθέση δημιουργήθηκαν πολιτικοί πόλοι και οργανωτικές κρίσεις παραδοσιακού τύπου:

- * Οργάνωση - μη οργάνωση
- * εκλογικός μηχανισμός - κλειστή οργάνωση
- * νεολαία - μη νεολαία μέσα στην οργάνωση
- * κοινοβουλευτική - εξωκοινοβουλευτική δράση
- * πολιτικός φορέας - συνδικαλιστική παράταξη

Η δύσκολη πορεία από το Προσυνέδριο στη ρήξη με τη Δημοκρατική Άμυνα, από τις ΠΝΕ στη ρήξη με τους "τροτσκιστές" από την διάσταση της ΠΑΣΠ στην Συνδιάσκεψη ουσιαστικά άφησε τα σημάδια της στη διαμόρφωση του Καταστατικού του Κινήματος που έκφρασε τη συγκεκριμένη εσωκομματική πραγματικότητα.

Το κυρίαρχο πρόβλημα γύρω από το οποίο περιστρέφονται οι συγκρούσεις αυτή την περίοδο είναι η εσωκομματική δημοκρατία ή η ερμηνεία της δημοκρατικής διαδικασίας στο κόμμα. Παρ'ότι ο αυτοπροσδιορισμός και η καθοδηγητική ετερογένεια άφηνε τις αντιπαραθέσεις να αποκτούν οργανωτική δομή και εσωκομματικούς συσχετισμούς, διεκδικήσεις και νόμιμη της κομματικής εξουσίας, η κρίση μόνο όταν έφθανε στην ανοιχτή προς τα έξω σύγκρουση αντιμετωπιζόταν. Η καταγγελία για αυταρχισμό προς την ηγεσία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αποτελούσε μόνο το επιφανόμενο και όχι την ουσία της αντιπαραθέ-

Αντίθετα ο πολυκεντρισμός και η νομιμοποίηση φραξιών παραδοσιακού τύπου βρίσκονταν στην καρδιά του προβλήματος και σ' αυτό το τεράστιο πολιτικό πρόβλημα δηλαδή: ΠΑ.ΣΟ.Κ. ενιαίο με αυτόνομη στρατηγική ή ΠΑΣΟΚ άθροισμα παραδοσιακών κομμάτων η Συνδιάσκεψη έβαλε την ιστορική της σφραγίδα καθώς:

* Κατοχυρώθηκαν οι διαδικασίες πολιτικού διαλόγου, εκλέχθηκαν τα καθοδηγητικά όργανα σε όλα τα επίπεδα και συνδέθηκε η βάση με την ενδιαμέση και κεντρική καθοδήγηση.

* Αναπτύσσεται ο πολιτικός καθοδηγητικός ρόλος των οργάνων του ΠΑ.ΣΟ.Κ. σε περιφερειακό επίπεδο.

* Επικυρώνονται ως θεμελιακές αρχές η δημοκρατική διαδικασία παράλληλα με την συγκρότηση ενός και μοναδικού ενιαίου καθοδηγητικού κέντρου με την εκλογή μιας κομματικής ηγεσίας που ανταποκρινόταν στις ιστορικές ανάγκες και την αφετηρία ενός άλματος στην προοπτική της εξουσίας.

1977-1981: Σ τ η ν π ρ ο ο π τ ι κ ή τ η ς ε ξ ο υ σ ί α ς

8. Η περίοδος που ακολούθησε την Πανελλήνια Συνδιάσκεψη σύμφωνα με το στόχο που προσδιόρισε η απόφαση της και αφού διαμορφώθηκε η βασική στρατηγική οριοθέτηση και οργανωτική περιχαράκωση του Κινήματος, εντοπίστηκε ως η περίοδος της "παραγωγής-αναπαραγωγής ιδεολογίας και στελεχών" στην προοπτική της εξουσίας. Πράγματι από την εκλογική αναμέτρηση του '77 ως τη Διακήρυξη της Κυβερνητικής Πολιτικής το '81 συντελέσθηκε ένας μεγάλος σταθμός, μια πολιτική τομή στην Ιστορία του τόπου. Η πρωτοφανής ανταπόκριση από τις λαϊκές δυνάμεις, οι μεγάλες νίκες στους μαζικούς χώρους, οι εκλογικές κινητοποιήσεις, η μετατροπή της κοινωνικής δυναμικής σε πολιτική δύναμη-εξουσίας, σηματοδεύουν αυτή την ιστορική φάση. Σήμερα, από κάποια χρονική απόσταση, μπορούμε να εκτιμήσουμε τις ιστορικές συνεπειες και αντιφάσεις αυτής της περιόδου και το πραγματικά τεράστιο βάρος τους στην υπόθεση της Αλλαγής. Το κρίσιμο ζητούμενο είναι πως συνδέεται η οργάνωση του λαού για την κατοχύρωση της δημοκρατικής πορείας για την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, με την αντίστοιχη ολοκλήρωση του φορέα της Αλλαγής ως φορέα-άσκησης εξουσίας.
9. Οι πολιτικές εξελίξεις που ακολούθησαν τις εκλογές του '77, έβαλαν τις πολιτικές δυνάμεις στην τροχιά μιας διπολικής σύγκρουσης.

Η προσπάθεια της Δεξιάς (αμυντική στρατηγική) να συντηρήσει τον συνασπισμό εξουσίας της άρχουσας τάξης επιχειρήθηκε στις ακόλουθες κατευθύνσεις:

* Να κλείσει τα εκκρεμή ζητήματα στις διεθνείς συμμαχίες για να δεσμεύσει τη χώρα σε μια κατεύθυνση που να αποδυναμώνει και να περιορίζει τα όρια των χειρισμών μιας άλλης στρατηγικής, με την ένταξη στην ΕΟΚ, την επιστροφή στο NATO, την αποκατάσταση κλίματος εμπιστοσύνης με τις ΗΠΑ και την επέκταση των αμερικανικών βάσεων.

* Να επιχειρήσει μια αμφίπλευρη διεύρυνση προς την ακρόδεξιά και το Κέντρο με ενσωμάτωση επώνυμων στελεχών με τη φιλοδοξία της διεύρυνσης της λαϊκής βάσης και τη δημιουρ-

για αναχωμάτιστην πολιτική ακτινοβολία και επιρροή του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

* Να αντιμετωπίσει κατασταλτικά τους αγώνες των εργαζόμενων μέσα από ένα αυταρχικό θεσμικό πλαίσιο (Ν.330-815 κ.λ.π.)

* Να ελέγξει πολιτικά τον κορυφαίο πολιτειακό θεσμό ως δικλείδα ασφαλείας σε οποιαδήποτε εξέλιξη.

Η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ (επιθετική στρατηγική) για δημοκρατική και ομαλή κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας είχε διαμετρικά αντίθετες κατευθύνσεις και αποσκοπούσε:

* Στην μετάβαση από το στρατηγικό πλαίσιο στο Πρόγραμμα Εξουσίας των λαϊκών δυνάμεων όχι ως αποτέλεσμα μιας από τα πάνω διαδικασίας, αλλά ενός αγωνιστικού λαϊκού συσχετισμού που κατακτά συνείδηση ωρίμων στόχων.

* Στη μετατροπή της κοινωνικής δυναμικής του ριζοσπαστισμού σε πολιτική δύναμη με κοινό ιδεολογικό αρμό, κοινές αφετηρίες και στόχους.

* Στη διαμόρφωση των κοινωνικών υποκειμένων της Αλλαγής μέσα από την διάρθρωση των μαζικών κινημάτων.

* Στη δημιουργία των όρων για μια αξιόμαχη οργάνωση εξουσίας.

Σε ό,τι αφορά τις κρίσιμες εκλογικές μάχες (Δημοτικές '78, εκλογές στους μαζικούς φορείς), την πρωτοβουλία στις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις, τον επιθετικό προσδιορισμό των πεδίων ρήξης και σύγκρουσης, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είχε πάντα τον πρώτο λόγο.

Σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωση του φορέα της Αλλαγής μπορούμε να εντοπίσουμε τη σχέση της δυνατότητας με την αξιοποίηση της, τη σχέση της απόφασης με την υλοποίηση, τη σχέση της θεωρίας με την πράξη, γι' αυτή την τόσο σημαντική περίοδο.

10. Η εκλογική αναμέτρηση του '77 υπήρξε καθοριστικό σημείο στην εξέλιξη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Με το διπλασιασμό του εκλογικού ποσοστού καταγράφεται ως αξιόμαχη πολιτική δύναμη που εγγράφει υποθήκη με προοπτική την εξουσία. Η επίτευξη αυτού του στόχου επιβλήθηκε μέσα από πλατειά δημοκρατική συσπείρωση καθώς το ΠΑ.ΣΟ.Κ. χρειάστηκε να υπερφαλαγγίσει πολιτικά τις δυνάμεις και τα κόμματα του "Κεντρώου χώρου".

(1) ουσιαστικό άνοιγμα της οργάνωσης σε νέες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις με μετριοπαθή μέχρι τότε πολιτική συμπεριφορά που ριζοσπαστικοποιούνται όχι από το σύνθημα αλλά τον πειστικό πολιτικό λόγο

(2) αποκατάσταση ανοιχτής, μαζικής και αντιπροσωπευτικής οργάνωσης που ν' ανταποκρίνεται στις νέες κοινωνικές και πολιτικές αντιστοιχίες

(3) επιλογή στελεχιακού δυναμικού με κοινωνική επιρροή και καταξίωση για προβολή υποψηφιότητας που μέσα από τη διαδικασία της σταυροδότησης και τον επταπλασιασμό της κοινοβουλευτικής ομάδας δημιούργησαν μια συγκεκριμένη σύνθεση που απαιτούσε πολιτική ομογενοποίηση.

Ταυτόχρονα η άρχουσα τάξη μετά το εκλογικό ΟΧΙ του Λαού στη σοσιαλδημοκρατία και την αστική εναλλαγή άρχισε να συνειδητοποιεί ότι έπρεπε να μεταθέσει το κέντρο βάρους της προσπάθειας της στην ενσωμάτωση και σαλαμοποίηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αφού είναι πια δύσκολη αν όχι αδύνατη η περιθωριοποίησή του. Η αποδυνάμωση και η διάσπαση της πολιτικής ενότητας του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που συγκροτείται μέσα από τη σταθερή ανάπτυξη της οργάνωσης Κινήματος και της ραγδαίας εξάπλωσής στους μαζικούς χώρους γίνεται για τη Δεξιά επίκεντρο της προσπάθειάς της.

11. Μόλις λίγους μήνες μετά τις εκλογές του '77 (Φεβρουάριος '78) το ΠΑ.ΣΟ.Κ. επεξεργάζεται τη γραμμή της ΕΛΕ και της Ανοιχτής Δημοκρατικής Πολιτικής Δράσης και αναγορεύει το Διαρθρωμένο Μαζικό Κίνημα σε καταλύτη των πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων. Ταυτόχρονα οριοθετείται με σαφήνεια από τις θέσεις της παραδοσιακής αριστεράς πάνω σε θεμελιακά ιδεολογικά και πολιτικά ζητήματα.

Μ' αυτή την επεξεργασία το ΠΑ.ΣΟ.Κ. απαντά:

(1) για τις πηγές, την ερμηνεία και τη μορφή του ριζοσπαστικού κινήματος και τη σχέση του με το ΠΑ.ΣΟ.Κ

(2) για τους κοινούς στόχους και τα συγκλίνοντα συμφέροντα των κοινωνικών δυνάμεων της Αλλαγής που συγκροτούν διευρυμένο μέτωπο-μπλοκ με τη μορφή μιας ισότιμης ταξικής

συνμαχίας που αποτελεί το συνασπισμό εξουσίας των λαϊκών δυνάμεων.

(3) για το εθνικό, ταξικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό, ιδεολογικό προσδιορισμό αυτού του συνασπισμού.

(4) για την μετατροπή της κοινωνικής δυναμικής της ΕΛΕ σε πολιτική δύναμη εξουσίας μέσα από την Ανοιχτή Δημοκρατική Πολιτική Δράση με την σύνδεση, ανάπτυξη και καθοδήγηση των λαϊκών αγώνων σ' όλες τους τις εκφράσεις (εθνικοαπελευθερωτικός, πολιτικός-θεσμικός, συνδικαλιστικός-οικονομικός, τοπικός-αναπτυξιακός, ιδεολογικός-πολιτικός^{στι}).

(5) για την ανάπτυξη του κοινωνικού υποκειμένου-μαζικού κινήματος μέσα από τη δημοκρατική πάλη στους θεσμούς και με πολιτική κατεύθυνση την αντιδεξιά συσπείρωση των λαϊκών δυνάμεων, την οργανωτική αυτονομία του μαζικού κινήματος, την ανάπτυξη των θεσμών λαϊκής παρέμβασης και την μαζικοποίηση των μαζικών οργανώσεων.

Πρόκειται αναμφισβήτητα για ένα επαναστατικό βήμα στην πολιτική ολοκλήρωση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ως φορέα σοσιαλιστικής αλλαγής.

Είναι η αγωνιστική γραμμή που πολιτικοποίησε τους αγώνες των εργαζόμενων, που έσωσε γιγνηφόρες μάχες σε επιμέρους συγκρούσεις, που δημιούργησε "πολιτική ασφυξία" στη Δεξιά.

12. Παράλληλα, όμως, η απόφαση της 2ης Συνόδου έδωσε τροφή σε μηχανιστικές ερμηνείες που άνοιξαν ένα νέο πεδίο εσωκομματικής πάλης και σημάδεψαν εκ των υστέρων την πορεία της Αλλαγής:

(α) Πόσο συμβατές είναι οι ενδοταξικές αντιθέσεις στην ΕΛΕ; Με τη λεγόμενη ανάλυση της κοινωνικής διάταξης και ταξικής συμπεριφοράς, ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. εννοποιοούν εκλογικά τα μπλοκ. Ταυτίζεται όμως αυτό με το σύνολο των κοινωνικών δυνάμεων σε επίπεδο πολιτικοποίησης και συνειδητής δράσης;

(β) Η συνεχής επίκληση του "βαθμού συγκρότησης" της ΕΛΕ ως άθροισμα στόχων και διεκδικήσεων, αριθμού κινητοποίησης εργαζόμενων σε κάθε χώρο, ως άθροισμα επιμέρους κινήματων, ποσοτικής και ποιοτικής συγκρότησης, προβάλλονται ως βασική αιτιολόγηση για την αναπαραγωγή της αντίθεσης

"συνέπεια ή υποχώρηση" στις διακηρυγμένες θέσεις και προθέσεις μας.

(γ) Η απόφαση πολιτικά μεταθέτει σαφώς τη Δημοκρατική Συνεργασία στους μαζικούς χώρους ανάμεσα στις δυνάμεις της αντιπολίτευσης σε τακτικό ζήτημα ενώ ανάγει σε στρατηγικό την αυτόνομη παρουσία μιας μαζικής γραμμής από το ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Οι πολιτικές επιλογές στη συνέχεια σε επιμέρους τμήματα - όργανα του Κινήματος δεν αποδέχονται πάντοτε αυτή την σημαντική οριοθέτηση με αποτέλεσμα να υπάρχουν μεγάλες καθυστερήσεις σε επιμέρους κινήματα ή και διάσπαση πολιτικής γραμμής σε επιμέρους χώρους.

(δ) Η Εθνική Λαϊκή Ενότητα είναι στρατηγική ή πολιτική γραμμή; Έχει τεράστια σημασία η οριοθέτηση γιατί ούτε η στρατηγική της εμβέλεια μπορεί να υποβαθμιστεί ούτε η τακτική της εφαρμογή.

Η ενότητα του μπλοκ των κοινωνικών δυνάμεων δεν είναι τακτικό ζήτημα γιατί τότε θα σήμαινε ότι κάνουμε τακτικές συμμαχίες μέχρι την εξουσία και στη συνέχεια θα έχουμε βίαιη επιβολή πρωτοποριών.

Σ' αυτό το μηχανιστικό διαχωρισμό στηρίχτηκε η πλατφόρμα: "ενότητα και πάλη : η πάλη στρατηγικό ζήτημα η ενότητα τακτικό" που οδήγησε σε μια ακόμη εσωκομματική ρήξη.

(ε) Η ισότιμη ταξική συμμαχία ταυτόχρονα με την απουσία ειδικής αποτύπωσης της κοινωνικής συμπεριφοράς και διάταξης δημιούργησε συχνά την ισοπεδωτική αντίληψη που ταυτίζει την ΕΛΕ με εκλογικό συσχετισμό και αγνοεί τις ενδοταξικές αντιθέσεις και τους ρυθμούς απόκτησης ταξικής συνείδησης. Η υποβάθμιση της ΕΛΕ σε εκλογικό συσχετισμό σε τμήματα του Κινήματος προκάλεσε σοβαρά κενά στην εξειδίκευση και την εφαρμογή της και υποβάθμισε συχνά τους μαζικούς αγώνες.

(στ) Η ολοένα πλησιέστερη προοπτική της εξουσίας και η εύκολη λύση της αντιδεξιάς συσπείρωσης δημιούργησε αναστολές στην προτεραιότητα του θεσμικού αγώνα και της θετικής πολιτικής δράσης - πρότασης.

Παρά την οριοθέτηση των χαρακτηριστικών της μαζικής δράσης στην πράξη ενισχύσαμε σε πολλές περιπτώσεις το συντεχνιακό χαρακτήρα του μαζικού κινήματος δημιουργώντας τα σπέρματα μελλοντικών αντιθέσεων.

13. Χρειάστηκε να περάσει ένας ολόκληρος χρόνος για να γίνει το επόμενο μεγάλο βήμα. Ποιοί είναι οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι κατευθύνσεις για μια μαζική, αξιόμαχη και πρωτοπόρα οργάνωση εξουσίας.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. με την απόφαση της 5ης Συνόδου διαμορφώνει μια πολιτική θεωρία για την Οργάνωση και την κομματική ανάπτυξη άρρηκτα συνδεδεμένη με την ΕΛΕ και την Ανοιχτή Δημοκρατική Πολιτική Δράση, που συμπληρώνεται με την απόφαση της 6ης και 7ης Συνόδου και που περιγράφεται στην απόφαση του Συνεδρίου. Ο εθνικοαπελευθερωτικός και σοσιαλιστικός χαρακτήρας· η ανοιχτή - μαζική - αντιπροσωπευτική οργάνωση· η ενιαία αντίληψη· η δημοκρατική διαδικασία· το τρίπτυχο μαζική αντίληψη - μαζική δράση-μαζικοποίηση· για την οργανωτική ανάπτυξη και την παρέμβαση τους κοινωνικούς και μαζικούς χώρους· η σύνθεση των δυνάμεων της ΕΛΕ στο εσωτερικό του Κινήματος· ο κοινός ιδεολογικός αρμός· η δημιουργία πολιτικής υποδομής· συνιστούν την πολιτικά αυτόνομη οργάνωση εξουσίας.

Ταυτόχρονα για την υλοποίηση αυτού του στόχου¹¹ έμπαιναν συγκεκριμένα προγράμματα που αφορούν:

- *την πολιτικοποίηση της οργάνωσης
- *την οργανωτική ανάπτυξη και τη δημιουργία πολιτικής υποδομής
- *την ανάπτυξη των λαϊκών αγώνων στο γενικό πολιτικό πεδίο
- *την παρέμβαση στο μαζικό κίνημα

Τί έγινε στην πράξη την κρίσιμη περίοδο 1979-1981;

14. Η πάλη στους θεσμούς γίνεται ολοένα και πιο αποτελεσματική και η ανάπτυξη του μαζικού κινήματος έχει μια συνεχή αλλά όχι ευθύγραμμη πορεία.

Στο Κοινοβούλιο το ΠΑ.ΣΟ.Κ. δίνει τις μεγάλες μάχες ενάντια στους αντιλαϊκούς νόμους και την πολιτική της εξάρτησης για τις δημοκρατικές ελευθερίες και την άρνηση τετελεσμένων που θα δεσμεύσουν αργότερα την Αλλαγή.

Ήδη από τις Δημοτικές Εκλογές του '78 παρουσιάζεται για πρώτη φορά συγκροτημένο Δημοτικό Πρόγραμμα που δεν αρκείται σε μια πολιτική για την ενίσχυση του θεσμού της αυτοδιοίκησης

αλλά τη σύνδεση τόσο με την γενικότερη αναπτυξιακή διαδικασία όσο και με παρέμβαση το συνολικιακό κίνημα. Για να φτάσουμε στην Πανελλήνια Σύσκεψη την 'Ανοιξη του '80 όπου υπάρχει πρόταση για το Δημοκρατικό Προγραμματισμό. Με την συνολική συγκρότηση της πολιτικής μας για το συνδικαλιστικό κίνημα ως μοχλού αλλαγής των παραγωγικών σχέσεων, η μαζική παρέμβαση συνοδεύεται από την επίλυση σημαντικών πολιτικών προβλημάτων.

Η αντίθεση που ήρθε στο φως όσο προχωρούσαμε προς την Κυβέρνηση ανάμεσα στις δυνάμεις που επιδίωκαν συμβιβασμό με παραδοσιακές εργατικές ηγεσίες ή και σοσιαλδημοκρατικές διεθνείς πρακτικές και στις δυνάμεις της αυτόνομης παρουσίας μας στο χώρο λύθηκε αποφασιστικά από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. υπέρ της δεύτερης άποψης. Τέλος, η επιβεβαίωση της ρήξης μας με την παραδοσιακή αριστερά στη λογική του οργανωτικού ελέγχου που βρήκε κορυφαία έκφραση στην κινητοποίηση του Αυγούστου του 1980 (ταξίδι Καραμανλή στη Μόσχα) έδωσε το δικό μας πολιτικό στίγμα στο συνδικαλιστικό χώρο.

Ο αγροτικός συνδικαλισμός με κινητοποιήσεις που έφθαναν μέχρι την μορφή της εξέγερσης απαιτούσε μια αναδιανομή εισοδήματος για να βγει από την συνεχή απομύζηση πλεονάσματος και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. έπαιξε αποφασιστικό ρόλο σ' αυτή την προσπάθεια.

Στο χώρο των μικρομεσαίων μόλις άρχισε να διαφαίνεται μια κινητικότητα κι ένας συντονισμός κύρια κάτω από την προοπτική της ΕΟΚ που όμως δεν πήρε ακόμη για το ΠΑ.ΣΟ.Κ. το χαρακτήρα μιας συγκεκριμένης πολιτικής.

Η μεγάλη φοιτητική κινητοποίηση ενάντια στο Ν.815 αποδυνάμωσε ένα ακόμη ισχυρό όπλο τηςάρχουσας τάξης και παρά τις εκφρασμένες εσωκομματικές αντιθέσεις οδηγηθήκαμε και πάλι στη σωστή επιλογή.

Βέβαια υπήρχαν κινήματα όπως το πολιτιστικό που μόλις το 1979 καταφέραμε να αρθρώσουμε ένα ιδεολογικό λόγο χωρίς να μπορούμε να χαράξουμε πολιτική συγκρότησης, και ανάπτυξης δυνάμεων και άλλα όπως τα νεοπαγή κοινωνικά κινήματα που δεν καταφέραμε να ασχοληθούμε ουσιαστικά.

15. Την ίδια περίοδο στην προσπάθειά μας να υλοποιήσουμε τις αποφάσεις της 5ης Συνόδου για την οργάνωση εξουσίας παρουσιάσαμε σημαντικά κενά, παραλείψεις και λάθη που σημαδεύουν την μετέπειτα πορεία μας και που άλλα αναφέρονται στις ίδιες τις συνθήκες συγκράτησης του ΠΑΣΟΚ και άλλα στις υπόκειμενικές αδυναμίες και λάθη της καθοδήγησης.

Τα κυριότερα απ' αυτά είναι:

(1) Παρά τον εντοπισμό της πολιτικοποίησης της οργάνωσης ως κυρίαρχου στόχου, η προσπάθεια έμεινε σ' ένα γενικό και αφηρημένο πολιτικό επίπεδο που αδυνατούσε να συνδέσει πάντοτε το ειδικό με το γενικό, το τακτικό με το στρατηγικό και εξαντλούσε την δυνατότητα της στην αμυντική αιτιολόγηση επιλογών.

Τα καθοδηγητικά στελέχη υπέκυψαν στον "πειρασμό" άσκησης γενικής πολιτικής και όχι εξειδικευμένης παρέμβασης.

Η ανάγκη της ευρύτερης δυνατής πολιτικής συσπείρωσης και η ομαλή μετάβαση στη διακυβέρνηση της χώρας απαιτούσαν μέσα στη δύσκολη εθνική και διεθνή συγκυρία (α) ήπιο κλίμα (β) σαφείς και ρεαλιστικούς ενδιαμέσους στόχους (γ) πολιτική στρατηγική πολυ-συλλεκτική. Αυτό είχε σημαντικές συνέπειες για το οργανωμένο ΠΑ.ΣΟ.Κ.

(2) Μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα η οργάνωση αντιμετώπιζε με αγωνία και αμυντική διάθεση κάθε πολιτική επιλογή που υποτάσσει επιμέρους ρήξεις στην κυρίαρχη αναμέτρηση εφ' όλης της ύλης.

* Παρά την δημιουργία διεθνών ερεισμάτων στο εξωτερικό, ο τρόπος αντιμετώπισης εθνικών θεμάτων (επανένταξη στο ΝΑΤΟ-ένταξη στην ΕΟΚ, Βάσεις), δημιούργησε την αίσθηση υποταγής τους στην εκλογική σκοπιμότητα με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται ο πατριωτικός χαρακτήρας της ΕΛΕ στο όνομα μιας αντιπολιτικής διαδικασίας.

* Η υποστολή του ιδεολογικού αγώνα και της διάδοσης των σοσιαλιστικών ιδεών και τομών μπροστά στην ανάγκη μιας "εκλογίκευσης" της πολιτικής μας ενόψει κυβερνητικών συνθηκών τόσο στον τομέα της οικονομίας, όσο και στην αποδοχή άμεσων μέτρων σταθεροποίησης, δεν βρίσκονταν μέσα στη λογική μιας οργάνωσης που διαπαιδαγωγεί με αγώνες και κινητοποιήσεις και κύρια με ιδεολογικές συγκρούσεις και ρήξεις.

(3) Η σύνθεση και ο μετασχηματισμός των αντιθέσεων στο εσωτερικό της οργάνωσης δεν προχώρησε στον επιθυμητό βαθμό. Η διαίωνιση αντιθέσεων (π.χ.βουλευτές,οργάνωση), η διαμόρφωση "κοινωνιστικών" τάσεων (εργατισμός,φοιτητισμός), η έλλειψη εσωτερικής λειτουργίας μόνιμης και συλλογικής υπήρξαν το προϊόν της διαμόρφωσης κέντρων εξουσίας που συμφωνούν στη θεωρία και την γενική πολιτική αλλά διαφωνούν στην πολιτική πρακτική.

(4) Η προτεραιότητα στις οργανώσεις χώρου δουλειάς που έδινε η 5η Σύνοδος δεν αποτέλεσε πολιτική κατεύθυνση της καθοδήγησης. Αντίθετα η ανάγκη μαζικοποίησης των επιμέρους χωρών που προερχόταν από την ανάπτυξη των μαζικών αγώνων, γιγάντωσε τις Κ.Ο., αναπαρήγε ενόψει εξουσίας τις συντεχνιακές προοπτικές, κλαδικοποίησε την οργάνωση, διαπαιδαγόησε λαθεμένα την παραγωγή στελεχών. Σ' αυτό συντέλεσε η κεντρική καθοδήγηση των κινημάτων στο Λεκανοπέδιο καθώς και η αποδυνάμωση των Τ.Ο. για να δημιουργηθούν Κ.Ο. στα αστικά κέντρα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες το τίμημα της μαζικοποίησης το πληρώσαμε με την αναντίστοιχη πολιτικο-οργανωτική επένδυση της μαζικής μας επιρροής.

(5) Δεν αναπτύχθηκε ικανοποιητικά η πολιτική υποδομή της οργάνωσης. Η ιδεολογική-θεωρητική επεξεργασία δεν προχώρησε στον αναμενόμενο βαθμό (δεν εκδόθηκε το περιοδικό), η παραγωγή στελεχών προϊόν καθαρά εξειδικευμένης δράσης δεν ξέφυγε από το γενικό πολιτικό επίπεδο, η οργάνωση δεν είχε ικανοποιητικό κομματικό λόγο με τις δυσκολίες και την ανεπάρκεια της "Εξόρμησης".

16. Κάτω απ' αυτούς τους όρους και τις προϋποθέσεις το ΠΑΣΟΚ συμπυκνώνοντας την εφτάχρονη εμπειρία του προτείνει στον ελληνικό λαό την Διακήρυξη Κυβερνητικής Πολιτικής ως το πολιτικό του πρόγραμμα. Αποτέλεσε πράγματι τη μοναδική αξιόπιστη και φερέγγυα πρόταση εξουσίας. Δεν ήταν στοχο-πρόγραμμα αλλά περιείχε στρατηγικούς στόχους, ενδιαμέσες επιλογές, πολιτική στρατηγική για τους ρυθμούς των αλλαγών και πρόταση κατά τομέα.

Ο τρόπος επεξεργασίας του (από το ειδικό στο γενικό) αλλά και η τελική του μορφή απεικόνισε την δύναμη αλλά και τις αδυναμίες του ΠΑΣΟΚ. Το περιεχόμενο του και η δομή του δίνουν μια ολοκληρωμένη πρόταση, στα επί-μέρους όμως σημεία υπάρχει άνιση επεξεργασία και εξειδίκευση πολιτικής.

Ο φορέας της Αλλαγής που καλείται να το υλοποιήσει:

- (1) Έχει μαζική πολιτική ακτινοβολία
 - (2) Έχει συγκροτημένη μαζική άρθρωση και διάταξη δυνάμεων
 - (3) Έχει κενά στην πολιτική προετοιμασία εν όψει εξουσίας.
- Αφήνει μια μεγάλη δέσμευση αλλά και αρκετή πρωτοβουλία στη νέα κυβέρνηση να προσδιορίσει περιεχόμενα και πολιτικές.